

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Význam a použití druhých sledů a záloh v obranné operaci vševojskové armády“

(VM čís. 2/1958)

Major Jiří Nečas

Podplukovník Gramiš ve svém článku „Význam a použití druhých sledů a záloh v soudobé operaci vševojskové armády“ se dotýká několika aktuálních problémů, z nichž za nejzávažnější považují otázky vytváření tankových záloh na stupni vševojskové armády.

Názor o nutnosti vytvářet v soudobé obranné operaci tankové zálohy na stupni svazků i svazů vymyká se jakékoli diskusi. Tato skutečnost je dána takticko-technickými vlastnostmi soudobé tankové techniky, které umožňují provádění rychlého a širokého manévru tankovou zálohou na ohrožené směry, při čemž tanky mají v boji s tankovými vojsky nepřítele řadu výhod proti protitankovému dělostřelectvu.

Až potud považují názory autora za správné a reálné, nelze však s ním souhlasit v otázce, z kterých útvarů (jednotek) tankovou zálohu armády vytvořit.

Organizační struktura vševojskové armády, vytvořená v poválečném období na základě válečných zkušeností, zahrnovala samostatné tankové útvary podřízené veliteli armády. Tyto útvary vyzbrojené převážně tanky těžkého typu byly předurčeny k posilování vševojskových útvarů (svazků) a k vytváření tankové zálohy velitele armády.

Dnešní situace je však jiná. Organizační struktura armády používaná při operačních cvičeních v letošním a loňském roce — vycházející z konkrétní situace naší armády, která těžké tanky ve výzbroji nemá — samostatné tankové útvary u armády nezařnuje.

Tím je předem veliteli armády znemožněno vytvářet silné tankové zálohy, poněvadž tvořit je z tankových útvarů podřízených svazků je nevýhodné. O této skutečnosti se zmíním ještě později.

Podle mého názoru bude proto v budoucnu nutné začlenit do organizace armády samostatné tankové jednotky (útvary),

kteří vzhledem k tomu, že těžké tanky pro vedení soudobého boje na daném válčišti svými takticko-technickými vlastnostmi nevyhovují, bude výhodné vyzbrojit středními tanky. Tímto opatřením by bylo umožněno, aby velitel armády mohl organisovat svou tankovou zálohu, zesilovat podřízené svazky, a co je zvláště důležité v soudobých podmínkách vedení operací, aby mohl nahrazovat ztráty tankové techniky u svazků, způsobené používáním zbraní hromadného ničení nepřítelem.

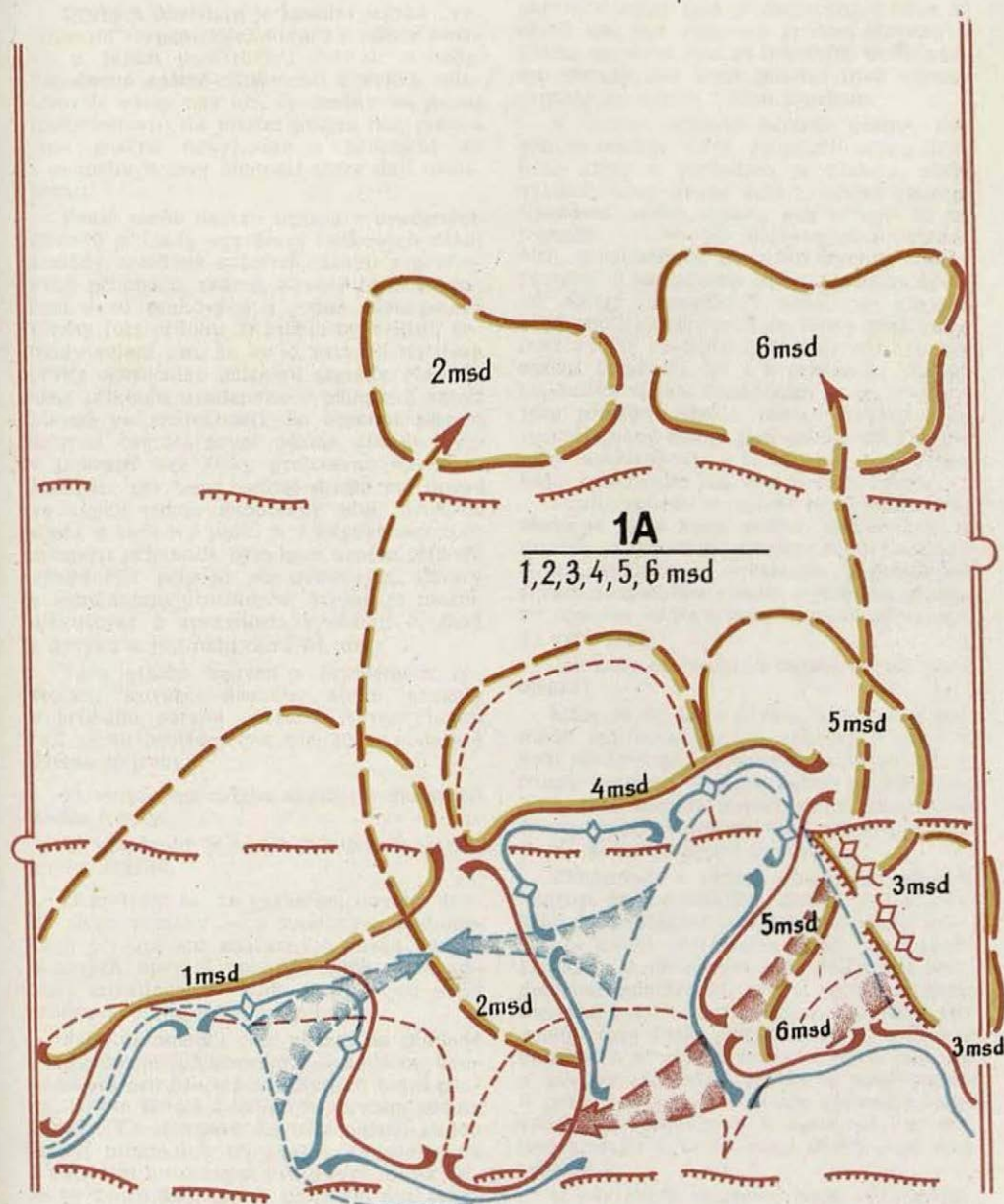
Mnohem výhodnější je situace u moto-střeleckých divísí, jejichž organizace umožní velitelům svazků, aby tankové zálohy vytvářeli.

Je však nutno si uvědomit, že soudobá obrana založená na podkladě rotních rajónů obrany a rotních opěrných protitankových bodů, vyžaduje značné zesílení střeleckých rot protitankovými prostředky, tedy i tanky.

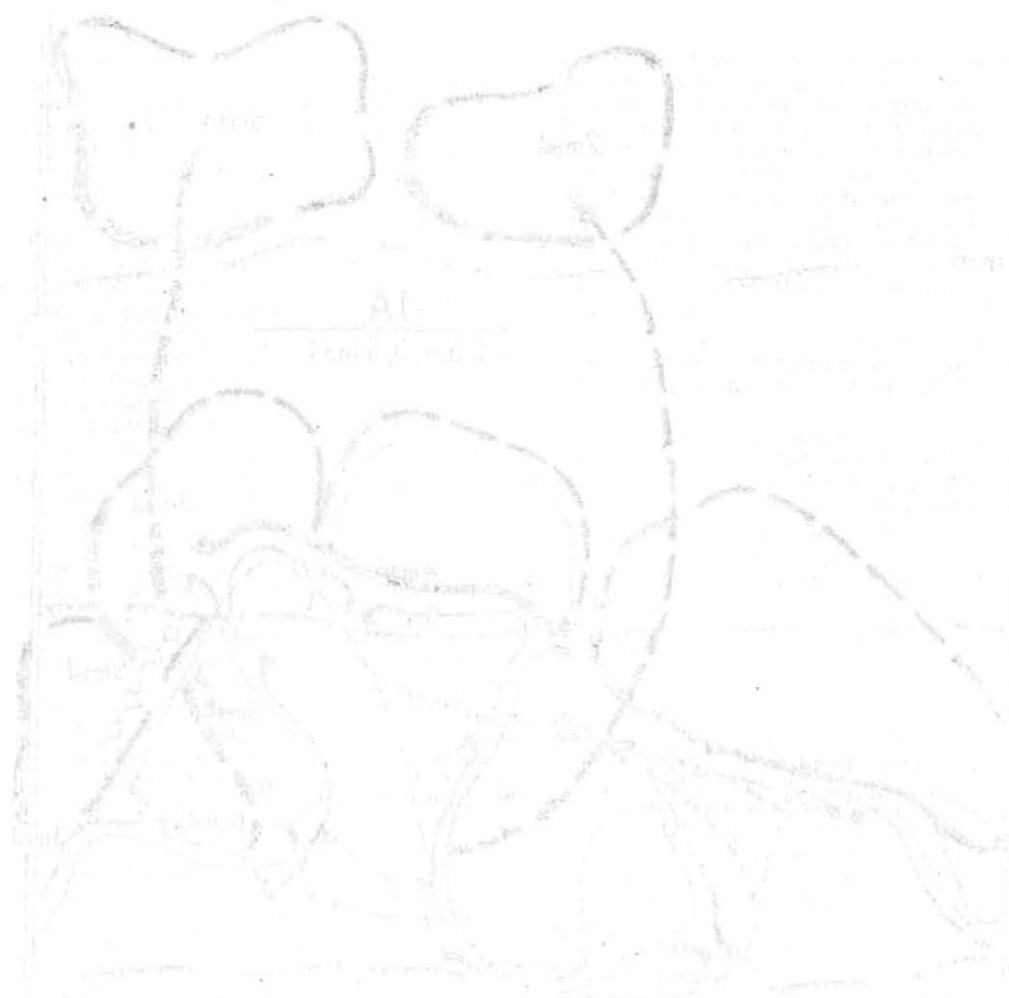
Z hrubé kalkulace vyplyne, že velitel pluku bude mít k zesílení praporů a vytvoření plukovní dělostřelecké protitankové zálohy a protitankového rajónu málo prostředků. Bude proto nutno, aby byl pluk zesílen prostředky velitele divise. Vzhledem k tomu, že velitel divise je povinen kromě tohoto zesílení organisovat ještě protitankovou dělostřeleckou zálohu a protitankový rajón, při čemž samostatné protitankové dělostřelecké jednotky (útvary) v divisi nejsou, bude třeba, aby tyto požadavky uhradil z počtů tankového pluku. Jak velké části tankového pluku divise bude použito k organizaci protitankové obrany, bude zpravidla záviset na důležitosti přehrazovaného tankového směru a na tom, do jaké míry bude divise zesílena protitankovými prostředky velitelem armády.

Případy, že veliteli divise, která je rozmístěna v obranném pásmu, zůstane v rukou tankový pluk v plném složení — s čímž autor článku vcelku vždy počítá (viz přílohy) — budou jistě zcela výjimečné.

VARIANTA VYTVOŘENÍ NOVÉHO DRUHÉHO SLEDU VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY PO NEÚSPĚŠNÉM PROVEDENÍ ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU

THE STATE OF NEW YORK
IN SENATE
JANUARY 1871

A právě tato skutečnost je jedním z důvodů, který vylučuje výhodnost tvoření armádní tankové zálohy z tankových pluků svazků.

Druhým důvodem je zásadní otázka „vytrhávání“ organických útvarů z rámce svazku a jejich podřízování veliteli armády. Všeobecně známé zkušenosti z Veliké vlastenecké války nás učí, že změny ve velení (podřízování) na nižším stupni než svazku jsou značně nevýhodné a prakticky se v průběhu bojové činnosti těžce dají uskutečnit.

Podle mého názoru nejsou z uvedených důvodů příklady vytváření tankových záloh armády, uváděné autorem článku v grafických přílohách, reálné. Kromě toho vytvoření dvou tankových a jedné vševojskové zálohy (viz přílohu 2) ztížilo by veliteli armády velení tím, že by si vytvořil tři nové prvky operačního uclnění armády. Nereálnost příkladu uvedeného v příloze 3 záleží hlavně ve skutečnosti, že obranné pásmo 2. msd bráncí první pásmo obrany bylo v polovině své šířky prolomeno na celou hloubku, při čemž velitel divise má dosud ve svých rukou nedotčený pluk druhého sledu a tankový pluk. A i kdybychom tuto možnost připustili, bylo by v daném případě výhodnější připojit se uvedenými útvary k armádnímu protiúderu. Stejně je možno diskutovat o správnosti vyvádění 1. msd z dotyku a její nahrazení 24. msp.

Tato otázka souvisí s problémem vytváření nového druhého sledu armády v průběhu obranné operace. Autor článku řeší tento problém (viz str. 30) v podstatě dvěma způsoby:

- vytažením celého svazku z pasivního úseku fronty,
- vytažením jednotlivých útvarů od několika svazků.

Domnívám se, že vytváření nového druhého sledu armády — v soudobých podmínkách při uvážení současných zásad vedení útočných operací uplatňovaných v západních armádách — bude možno jen stěží realizovat uvedenými způsoby.

Svou domněnku chci ukázat na příkladě uváděném podplukovníkem Gramíšem. Vševojsková armáda o šesti divizích brání pásmo 80 km široké s úsilím na prvním pásmu obrany. To znamená, že toto pásmo budou bránit minimálně tři svazky (nesouhlasím s míněním autorovým uvedeným na str. 31, že by tento úkol mohly plnit jen dva svazky). Předpokládám, že v tomto obranném pásmu může vcelku útočit 1,5 polní armády nepřítel (což představuje 14 až 16 divízi), při čemž přední okraj obrany v daném pásmu armády bude prolamován hodnotou jed-

noho a půl sboru. Podle zásad kapitalistických armád provádí armádní sbor průlom obrany na směr hlavního úderu v pásmu širokém 20 až 30 km. Z toho vyplývá, že by obrana armády byla prolamována v šířce 30 až 40 km, což znamená průlom obranných pásem asi dvou svazků bráncích první pásmo obrany, při čemž pasivní úsek obrany armády je bráněn třetím svazkem.

V daném případě nebude účelné, aby velitel armády, když již použil svého druhého sledu k provedení protiúderu, chtěl vytvořit nový druhý sled z tohoto svazku. Vyvedení celého svazku (viz přílohu 3) by nemohlo být — při současných prostředcích průzkumu a možnosti rychlé změny poměru sil na určitém směru využitím účinků zbraní hromadného ničení — utajeno před nepřítelem, jemuž se tímto dává možnost využít odchodu (střídání) vojsk k zasazení čerstvých sil a k prolomení obrany na dalším úseku. Domnívám se, že v takovém případě nebude velitel armády s to vytvořit nový druhý sled oslabením „pasivního“ úseku fronty a že se bude muset spokojit vyčleněním jen vševojskové zálohy.

Druhý způsob vytváření nových druhých sledů je ještě méně reálný. Pokus velitele armády o vytvoření nového druhého sledu (t. zn. svazku) — vytažením jednotlivých útvarů od několika svazků v průběhu obranné operace — by v praxi nemohl mít kladný výsledek.

Jak tedy přistoupit k řešení tohoto problému?

Mám za to, že v situaci, kdy velitel armády má zasazený již všechny svazky a není předpoklad, že armáda bude velitelem frontu zesílena — může velitel armády vyřešit tuto otázku nejvýhodněji zkrácením fronty nebo zaujetím nové obranné čáry (i při dočasné ztrátě prostoru).

Zkušenosti z vedení obranných operací ukazují, že v pozdějším období jejich průběhu (po provedení protiúderu armády, který nedosáhl vytčeného cíle) docházelo zpravidla k deformaci a k značnému prodloužení linie fronty. Aby si velitel armády usnadnil další vedení operace a zjednodušil velení, bylo často výhodné vzdát se části bráněného prostoru, vyvést z něho část sil a zkrátit tak čáru dotyku s nepřítelem. A právě tento manévř bude zpravidla nejvýhodnější příležitostí k tomu, aby si velitel armády vytvořil nový druhý sled (viz schéma 1).

V některých situacích bude výhodnější, aby velitel armády vyvedl bojující podřízené svazky (nebo některé z nich) na novou obrannou čáru v hloubce, při čemž si bude moci úpravou operačního uclnění armády vytvořit nový druhý sled.

Ve svém diskusním příspěvku pokusil jsem se objasnit některé problémy, s jejichž řešením s autorem článku nesouhlasím. V práci podplukovníka Gramiše jsou ještě další otázky, o kterých by bylo možno s autorem diskutovat. Například je to jeho názor, že armádní protiúder může být za-

hájen nebo dokonce proveden již první den obranné operace (str. 36) nebo řešení uvedené v příloze 1, kdy první pásmo obrany je bráněno — v úseku, v kterém je úsilí obrany soustředěno v hloubce (širokém minimálně 30 až 40 km) — jen motostřeleckým praporem.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka E. Gramiše „Význam a použití druhých sledů a záloh v obranné operaci vševojskové armády

(VM čís. 2/1958)

Kapitán Matěj Jakoby

V uvedeném článku jsou rozebrány otázky týkající se významu a použití druhých sledů a záloh v obranné operaci vševojskové armády. Ve svém diskusním příspěvku chci k některým otázkám vyslovit svůj názor a také článek doplnit.

Atomové zbraně mají velký vliv na obranu a na její organizaci. Při boji bez použití atomových výbušných zbraní byla k překonání dobře organizované obrany nutná vysoká převaha živé síly, bojové techniky a palebných prostředků. Hlavní těžiště obranné činnosti bylo v opotřebování a vyčerpání bojové síly a převahy útočníka pevnou obranou na předem připravených pásmech i postaveních a protizteče i protiúderu byly doplňkovým, i když důležitým prvkem obrany. Zavedením atomových zbraní dostala se obrana do určité krize (i když se částečně začínala projevovat i před nimi na konci druhé světové války). Obrana napadená atomovými zbraněmi nedokázala už čelit útoku masy tanků útočících v součinnosti s mechanizovanou pěchotou, a to ani v tom případě, když byla vybudována jako protiatomová (což na 100 % pro nedostatek času velmi často nebude možné), a navíc snížila se potřeba vysoké převahy živé síly a techniky u útočníka.

Byly hledány nové cesty k řešení obranných úkolů a jejich výsledkem byla obrana s hlavním úsilím na druhém pásmu obrany a obrana o několika pásmech i postaveních, ale plně řešení problému to nepřineslo. Těžiště obranného boje v rámci armády se přeneslo z obrany na místě (jejíž úkol, tj. vyčerpání útočníka, částečně nahrazuje použití zbraní hromadného ničení) na manévr, a to hlavně na prudké protiúderu i protizteče prováděné za podpory atomových výbušných zbraní. Podotýkám, že přitom nepodceňuji úlohu boje na místě, který je

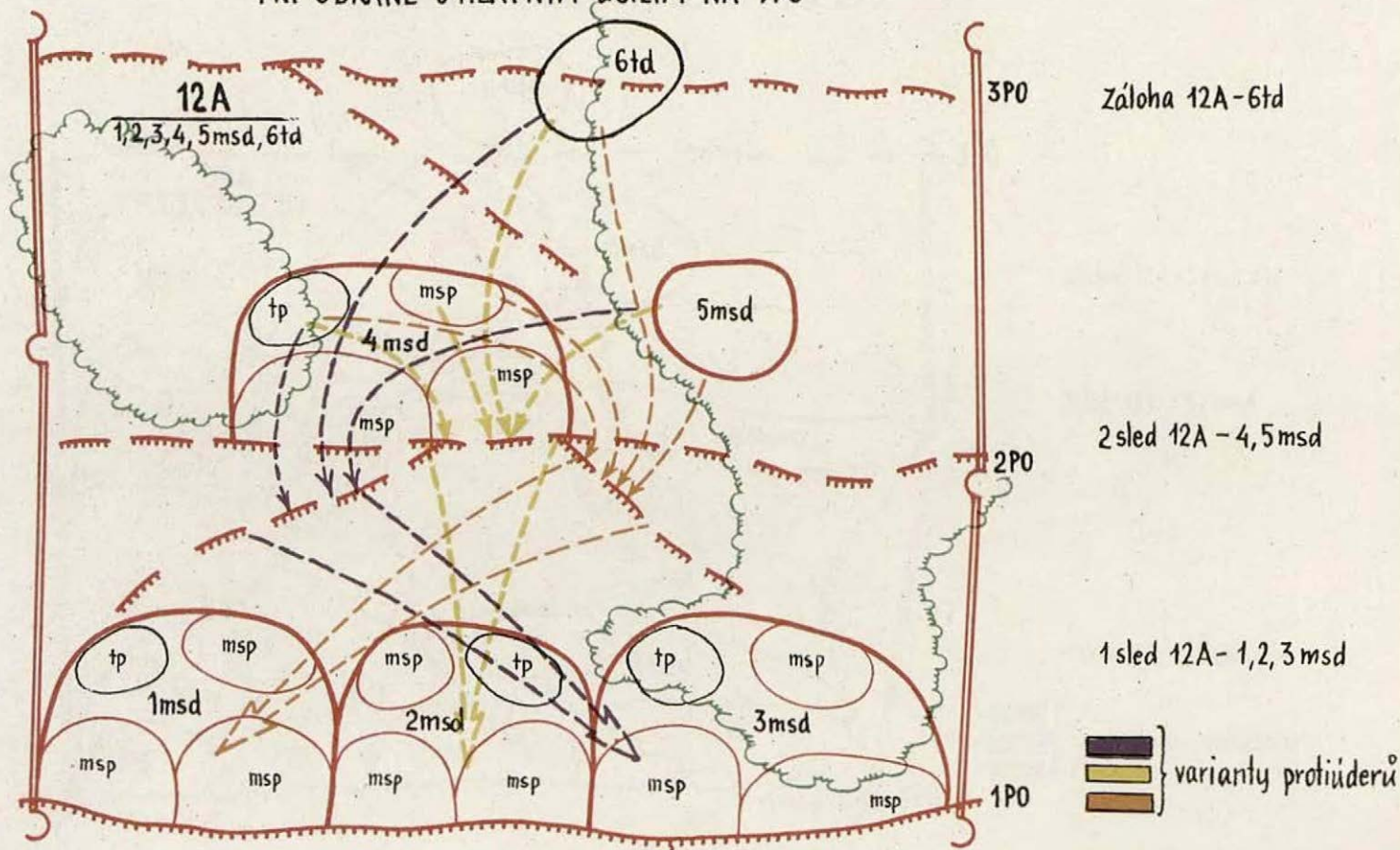
v armádní obranné operaci těsně i neoddělitelně spjat s manévrem.

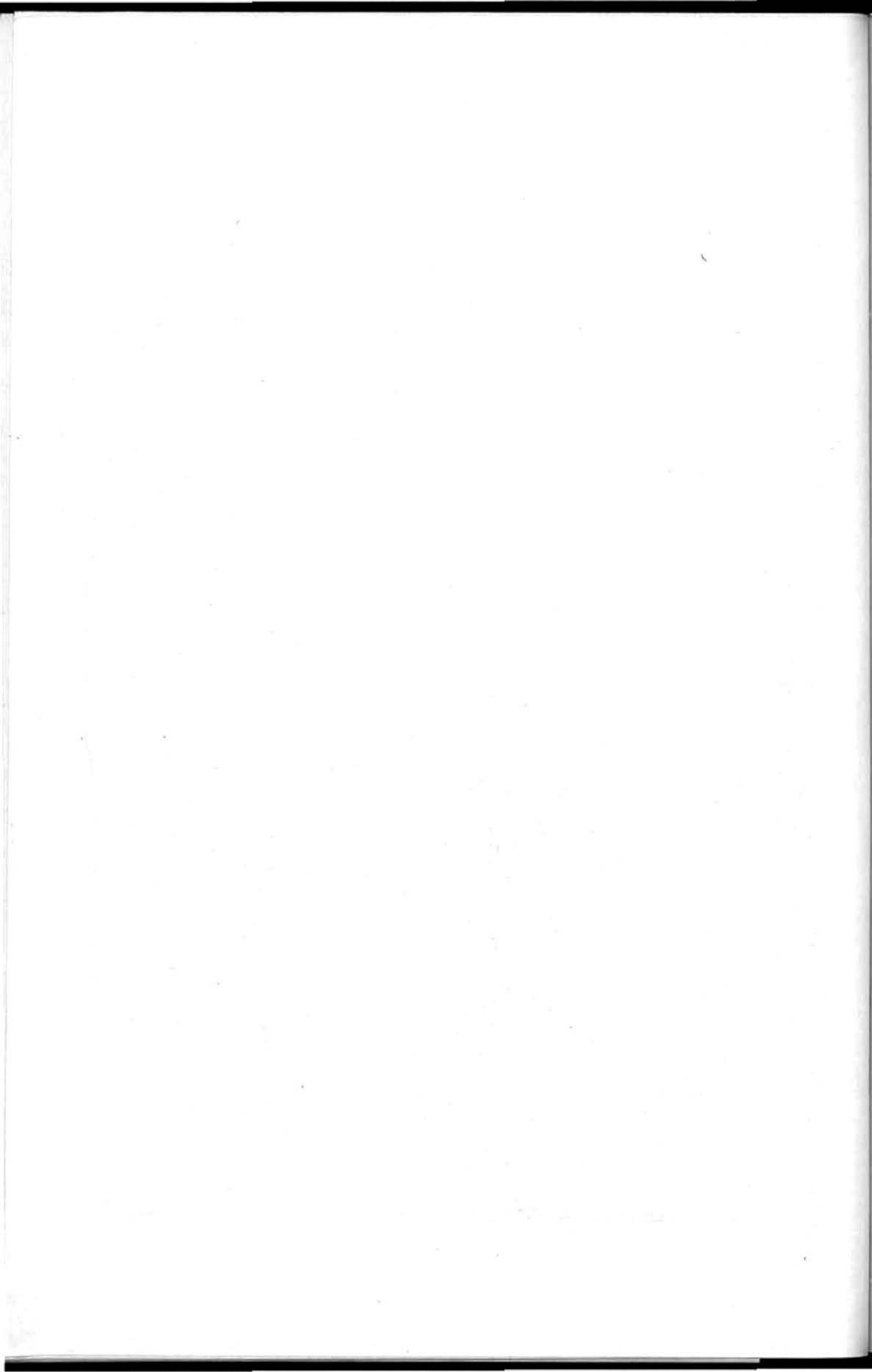
Dnes při soudobém vedení armádní obranné operace předpokládáme, že obranná postavení a pásma nezastaví útočníka a boj v hloubce obrany dostane manévrový ráz, když nepřerušovaná linie fronty v našem dnešním pojetí nebude existovat a boj bude se vést formou přehrazování důležitých směrů útoku nepřítele za současných protiztečí a protiúderů a velmi často i formou dílčích střetných bojů nebo i celých střetných sražení. Předem připravené a vyčleněné druhé sledy a zálohy stávají se tak prostředkem velitele armády k vedení obranného boje a jejich úloha záleží hlavně v řešení aktivních manévrových úkolů, tj. protiúderů a protiztečí, které budou předem plánovány a připravovány (viz přílohu 1 a 2).

Nahrazování ztrát svazků, způsobených úderu zbraní hromadného ničení útočníka, z druhých sledů a vševojskových záloh armády, jež uvádí autor článku jako první úkol, který budou druhé sledy a zálohy plnit, považují za úkol podružný. Tento úkol budou plnit hlavně zálohy druhů vojsk a ne druhé sledy vševojskové zálohy armády.

Velkou úlohu v obranném boji budou mít, jak ukazuje autor, tanky. Tanky budou u motostřeleckých pluků v obraně tvořit v součinnosti s protitankovým dělostřelectvem kostru protitankové obrany a tankové pluky motostřeleckých divíí, které zaujaly obranu, budou v jejich druhém sledu (v záloze). Jejich význam je v tom, že jsou méně zranitelné než jiné druhy vojsk a že jich může být všestranněji použito k plnění pasivních i aktivních úkolů, tj. k provádění protiztečí a i k zaujetí protitankových palebných postavení. Pro boj s tanky útočníka mají tanky lepší před-

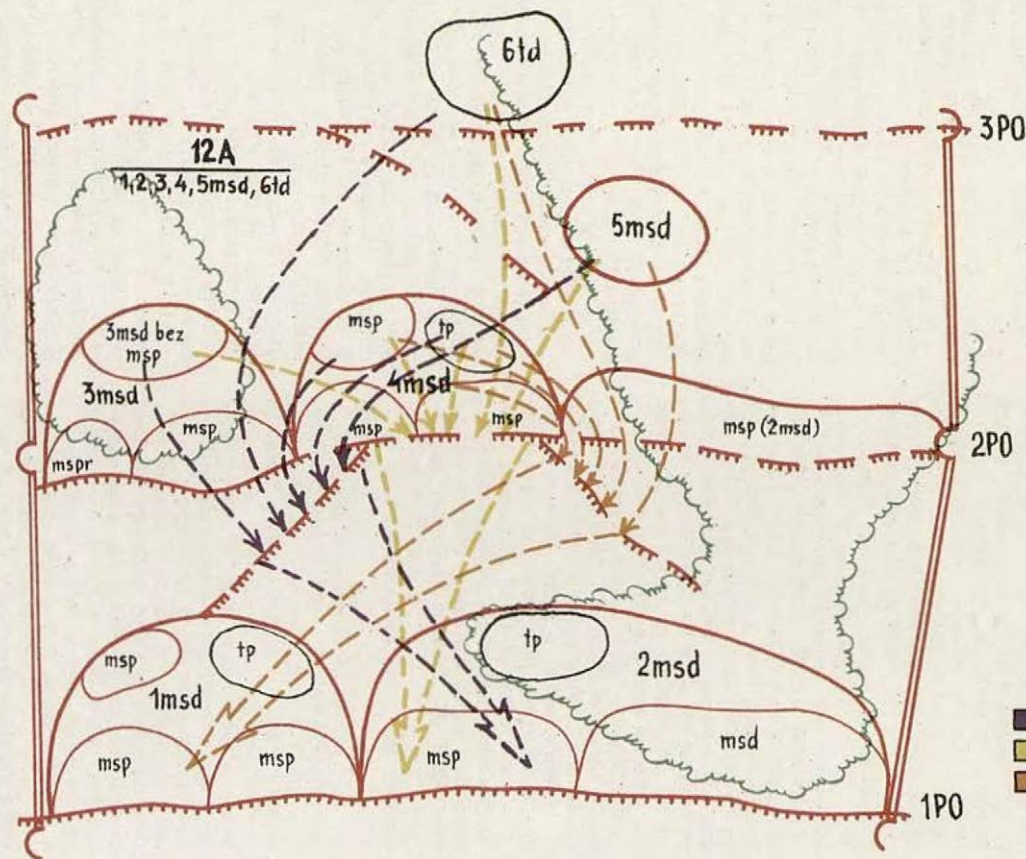
MOŽNÉ ROZMÍSTĚNÍ DRUHÝCH SLEDŮ A ZÁLOH ARMÁDY A JEJICH PLÁNOVANÁ ČINNOST PŘI OBRANĚ S HLAVNÍM ÚSILÍM NA 1PO

MOŽNÉ ROZMÍSTĚNÍ DRUHÝCH SLEDŮ A ZÁLOH ARMÁDY A JEJICH PLÁNOVANÁ ČINNOST PŘI OBRANĚ S HLAVNÍM ÚSILÍM NA 2PO

Příloha čís.2

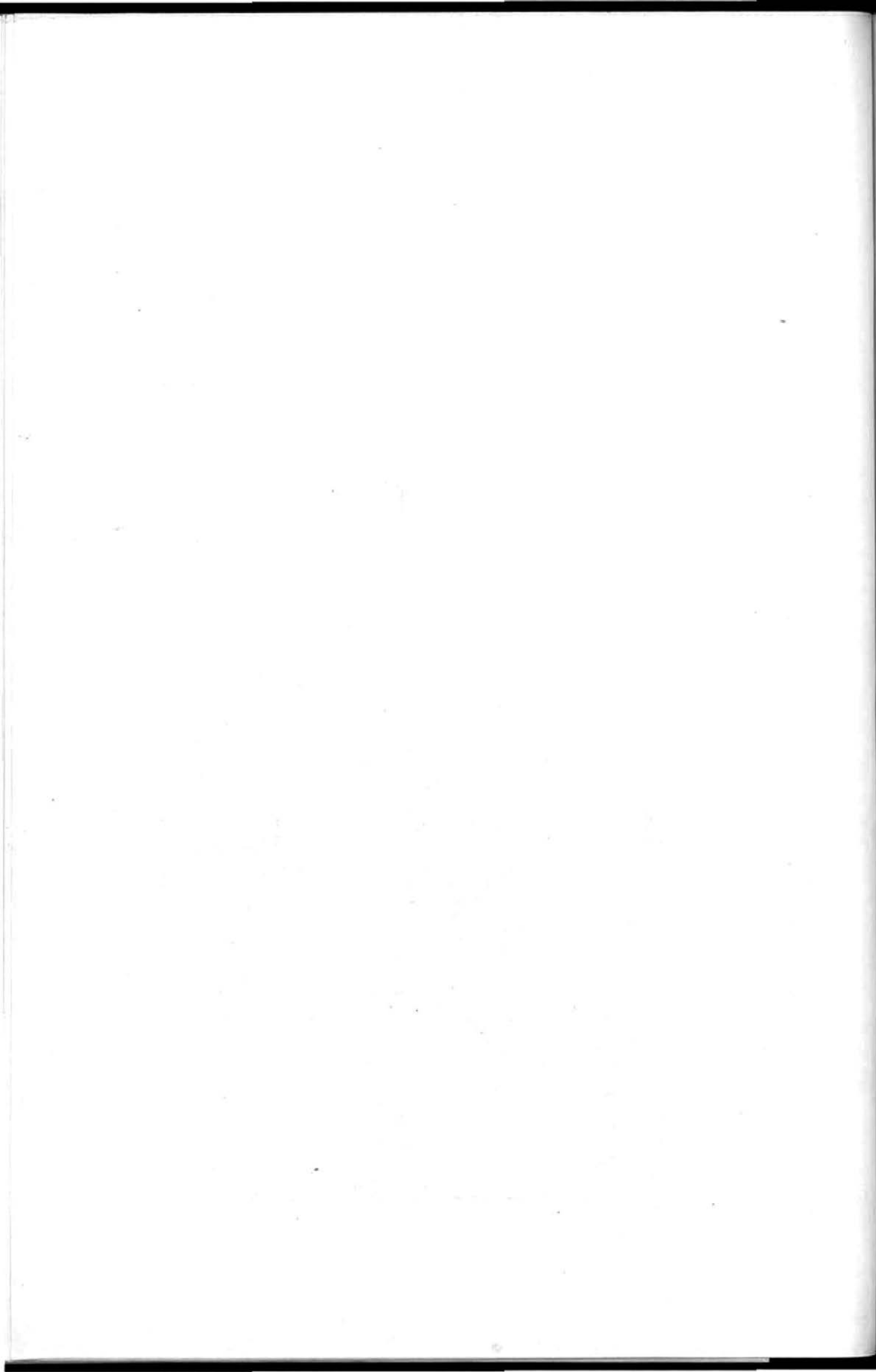

záloha 12A-5msd, 6td

2 sled 12A - 3,4msd

1 sled 12A - 3,4msd

varianty protiúderu

poklady než protitankové dělostřelectvo v protitankových dělostřeleckých zálohách, a to hlavně proto, že jejich obsluhy jsou méně zranitelné, rychleji se mohou přesunovat v terénu a po špatných anebo činnosti útočníka rozrušených cestách a i rychlosti mohou pod palbou útočníka zaujímat palebné postavení. Tak např. těžký tankový pluk armády (v tankové záloze armády) může zaujmout protitankové palebné postavení široké 3 až 5 km a je schopen, zaujme-li věžové postavení např. za náspem anebo vyvýšeninou, zničit do 190 tanků útočníka, což je 55 % tanků americké obrněné divise.

Mám však k článku několik připomínek, v kterých nesouhlasím plně s tvrzením autorovým.

— Domnívám se, že navrhovaný způsob vytvářet druhý sled armády v průběhu boje vytážením jednotlivých útvarů od různých svazků, jakož i odebírat od svazků jejich organické tankové útvary není dobré řešení. Takto vytvořené skupiny budou nesořodé a bez potřebných jednotek druhů zbraní, což sníží jejich bojeschopnost a po stránce velení jejich řízení štábem armády bude těžké proto, že u armády není štáb, který by jejich činnost koordinoval a jim velel, a sám štáb armády je i beztoho už počtem existujících divísí a záloh přetížěn ve velení, nemluvě přitom o pojitkách, která by tato činnost vyžadovala a kterých u armády není též nadbytek. Domnívám se, že tento způsob vytváření druhých sledů a záloh u armády v průběhu obranné operace není opatřením plánovaným, nýbrž improvizací a východiskem z nouze, k němuž se bude přistupovat za velmi špatné situace armády (např. když se armádní protiúder nepodařil a všechny zálohy armády jsou už upoutány do boje a přitom hrozí úplné prolomení obrany armády), bude málo efektivní po stránce účinnosti a nemůže být pravidlem. Je to způsob připomínající tak trochu přístipkaření. Vytváření druhých sledů a záloh musí být už promyšleno a plánováno štábem armády v době přípravy obranné operace, a to ze svazků vystřídáných na pomocných směrech, na kterých neprobíhá boj, překročených protiúderným uskupením armády, popřípadě shromážděných po odpoutání od útočníka z prvního pásma obrany. Navíc vytahování útvarů od svazků, které jsou už zasazovány do boje, i když jde o jejich druhé sledy, je těžké, bude trvat poměrně dlouho, přitahuje pozornost útočníka a z ní vyplývající pro nás důsledky a je vlastně ochuzováním svazků, na které v průběhu operace může útočník přenést svůj hlavní úder.

— Přidělování posilových prostředků v průběhu obranné operace frontem, o kte-

rém píše autor článku, je též improvizovaným opatřením. Armáda v průběhu obranné operace bude muset zpravidla vystačit s těmi posilovými prostředky, které má k dispozici. Front (armáda) bude pomáhat hlavně, tak jak píše autor, při zničení určitých prostředků u armády (divise) převzetím části jejich úkolů.

— K otázce pojmenování druhých sledů a vševojskových záloh u armády. Rozdíl mezi nimi je dost setřen. U našeho velitelství se při cvičeních vžil názor nazývat svazky, které mají za úkol bránit druhé pásmo (což nevylučuje, že plní i úkoly v protiúderu) a jsou rozmístěny v jeho prostoru, druhým sledem armády. Svazky, které mají provádět jako první úkol protiúder a potom budovat třetí pásmo obrany a jsou rozmístěny za druhým pásmem anebo v prostoru třetího pásma, nazývat svazky v záloze armády. I když tato charakteristika není přesná, domnívám se, že může sloužit jako měřítko.

K statí „Možnosti vševojskové armády a nutnosti ji zesílit tanky“:

Domnívám se, že dnes, kdy má motostřelecká divise čtyři útvary schopné samostatné bojové činnosti (tři motostřelecké a jeden tankový pluk), není potřeba křečovitě lpět na předpise a určovat divisi na směr hlavního úderu nepřítele obranné pásmo široké 15 až 20 km a na pomocném směru 30 km i více. Je to málo jak vzhledem k šířce obranného pásma armády, tak i vzhledem k zranitelnosti zbraněmi hromadného ničení. Domnívám se, že divise na směr hlavního úderu nepřítele je schopna se úspěšně bránit v pásmu širokém 20 až 25 km a na pomocném směru může její šířka dosáhnout 30 až 35 km i více.

— Nesouhlasím s tvrzením autora článku, že armáda v obraně bude zesilována těžkým tankovým plukem. To bude dost výjimečný případ.

K statí o provedení protiztečí a protiúderů:

— Podle mého názoru bude dnes při rychlém tempu boje nejčastější formou armádního protiúderu protiúder čelní, který velmi často může přerůst v střetné sražení, a to hlavně proto, že na manévry k protiúderu do boku nebude čas a zbraně hromadného ničení nám umožní vyrovnat a zlepšit poměr sil v náš prospěch. Přitom však význam a účinek protiúderů do boku útočného uskupení protivníka zůstává plně v platnosti a má mnoho výhod pro obránce (slabší hustoty sil a prostředků útočníka a zpravidla i mělká bojová sestava nebo v některých případech i spěšně zaujatá a neorganizovaná obrana).

— K otázce likvidování výsadků, které útočník shodil v době přípravy nebo zaha-

jování armádního protiúderu. Při řešení tohoto úkolu budeme muset vždy vycházet z konkrétní situace, v které armáda je, a je těžké tuto otázku zevšeobecňovat. Domnívám se, že nebude-li možné tento výsadek zlikvidovat silami svazků, které jsou v obraně a neúčastní se protiúderu, bude velitel armády výsadek izolovat a prostor obsazený výsadem se bude protiúderným uskupením, které se přesunuje na čáru zasažení, obcházet. Zkušenosti z války nás učí, že nepodaří-li se operační nebo taktické výsady zničit okamžitě po jejich přistání a ony stačí zachytit se na daném objektu, protáhne se jejich likvidace zpravidla na delší dobu. Vyčleňování k jejich ničení části sil z protiúderného uskupení oslabuje uskupení a znamená pro ně prakticky ztrátu oněch sil, protože do průběhu protiúderu už tyto síly sotva budou moci zasáhnout.

— K velení protiúdernému uskupení a k velení celé armády v době protiúderu. Protiúderné uskupení nemůže zůstat bez pevného a přímého velení. To bude řešeno tak, že jednomu bude velet VS armády a druhému ZVS armády, zesílené pro tuto situaci částí pracovníků z VS. To, bude-li protiúdernému uskupení velet VS nebo ZVS armády, neboli prakticky velitel armády nebo jeho zástupce, bude moci být určeno jen podle konkrétní situace, a to hlavně v závislosti na úkolech protiúderného uskupení, na počtu svazků v něm a na rázu činnosti útočníka v pásmu armády i sousedů.

— V poslední části statí o provádění protiztečí a protiúderů píše autor o tom, že svazky začleněné do protiúderného uskupení budou z větší části přidělovány armádě během obranné operace a že front přidělí zároveň s nimi štáb motostřeleckého sboru k velení protiúdernému uskupení. Takové řešení nezdá se mi prověšené. V tom případě, kdy druhé sledy a zálohy armády v obraně jsou už vyčerpány, může velitel frontu provést sám protiúder, kterému bude i sám velet. Armáda potom bude mít za úkol udržet obranu a části sil se k tomuto protiúderu připojit. Velitel frontu nebude přenášet v tomto případě svůj úkol na podřízenou mu armádu, která bude mít i tak dost starostí, aby zvládla situaci.

Závěr

Význam a používání druhých sledů a záloh v obranné operaci vševojskové armády nemůže být ujasněn bez rozebrání armádní obranné operace. Po jejím rozebrání přijdeme k závěru, že hlavní úloha druhých sledů a vševojskových záloh armády v obranné operaci je zajistit získání převahy (nebo rovnováhy) nad útočníkem na dílčích úsecích obrany, a to formou manévru, tj. protiztečí, protiúderů a střetnými boji. Doplnění ztrát, jakož i pevné udržení určitých terénních objektů a čar druhými sledy a vševojskovými zálohami armády dostává se do druhého pořadí. Autor ve svém článku úlohu druhých sledů a záloh rozebral, i když se mu to ne vždy podařilo provést přesně a konkrétně.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka E. Gramiše „Některé úvahy o účelnosti vytváření a použití bojových skupení“

(VM čís. 3/1958)

Plukovník Rudolf Litera

Autor tohoto článku správně zdůrazňuje nutnost tvoření prvků bojové sestavy, odlišných od dosavadního pojetí, které již neodpovídá soudobým požadavkům. Uvedené důvody jsou logické a přesvědčivé. Je třeba s autorem plně souhlasit, že se dosud snažíme řešit bojové úkoly v nových podmínkách bojovou sestavou vojsk obvyklou v posledních letech druhé světové války. Ovšem není to jen otázka organizační, tvoření tzv. „bojových skupení“, jak se domnívá autor. Realisace a účelné využití „bojových skupení“ zasahuje i do oblasti taktiky, zvláště pokud jde o otázky velení, bojové přípravy, i do oblasti výstavby a přípravy ozbrojených složek.

Dorešení této otázky přinese význačné zvýšení bojeschopnosti našich vojsk a proto se domnívám, že je třeba se zabývat touto otázkou do všech důsledků.

Pravdu má autor v tom, že tu jde především o problém organizace jednotek až svazků. Ovšem konkrétní návrhy autora na tvoření „bojových skupení“ vycházejí z dosavadní organizace jednotek, útvarů a svazků. Tuto organizaci vytvářením dočasných „skupení“ podle mého názoru autor jen nevhodně narušuje, aniž by vcelku dosáhl zvýšení úderné síly.

Při současné organizaci vojsk naší armády, počítaje v to i motostřelecké divize, hledání možnosti vytvoření uskupení od-

povídajícího soudobým podmínkám, nepovede k cíli. Je proto třeba v otázkách organizace vojsk uskutečnit revoluční zvrát.

Ukazatelem způsobu tvoření a využití bojových skupení jsou taktické požadavky. Autor správně tyto požadavky rozvádí pro všechny hlavní druhy boje. V této části je třeba uplatnit ještě požadavek rychlých přechodů od jednoho druhu boje k druhému při zachování maximální bojeschopnosti živé síly a prostředků. Důležité bude rovněž účelnými prvky sestavy dosahovat rychlého a plynulého přechodu z pochodové sestavy do bojové, hlavně půjde-li o rozvinování vojsk z chodu. V dynamice boje tato organizace musí umožňovat bez zastávek a snížení bojeschopnosti přecházet z bojových sestav do předbojových a pochodových sestav.

Autor upozorňuje v této části na zvláštnosti terénu západoněmeckého válcíště. Má na mysli úzká údolí, přechody, které usměrňují ať již útok nebo obranu na velké množství taktických směrů. Vliv terénu je vážným činitelem. V této souvislosti je však třeba upozornit na jednu vážnou okolnost, že kapacita těchto směrů se často již po několika kilometrech podstatně mění. To znamená, že by v průběhu dne bylo zapotřebí mnohdy měnit kvalitativní a kvantitativní složení bojových skupení. V podstatě asi půjde o vzájemný poměr a počet tankových a pěších nebo motostřeleckých rot. Tento požadavek určený našim terénem pro možnosti a způsobu tvoření bojových skupení je třeba zdůraznit.

Hlavní příčinou nedostatku našich cvičení s vojsky je neuspokojivý stav velení. Jsou to vlivy i subjektivního charakteru, ale podstatné jsou příčiny objektivního rázu. Vztah stupňů velení k vykonavatelům není v podstatě v harmonickém souladu. Předávání rozkazu a informací je zdlouhavé. K realizačním požadavkům zpravidla zbývá málo času. V soudobých podmínkách, kdy dochází často k prudkým zvratům v situacích, je tato okolnost vážnou brzdou pohotové reakce velitelů na situaci. Proto v úvahách o možnostech tvoření bojových skupení jedno z určujících míst musí mít operativnost velení. K tomuto požadavku autor vcelku málo přihlíží. Velení čtyřem konkrétně navrhovaným skupením usku-tečňuje autor čtyřmi veliteli pluků. Hlavními součástmi těchto skupení jsou tankové roty (prapory) a motostřelecké prapory z motostřeleckých pluků a tankového pluku motostřelecké divise, dočasně rozdělených. Jak zabezpečit tyto velitele orgány a prostředky velení ze štabu rozdělených pluků, autor neřeší. Bez dalšího hlubšího rozboru takovéto velení, myslím, neobstojí.

Avšak i bez přihlédnutí k této vážné okolnosti nepovažují uvedenou konkrétní organizaci bojových skupení za takovou, aby svým složením plně a za všech okolností zabezpečovala bojeschopnost. Slučování rot a praporů různých pluků potřebuje určité doby k sladění činnosti a tuto skutečnost nemůžeme přehlížet. Existence bojových skupení určité struktury je zpravidla velmi krátkodobá, dokonce situace a terénní okolnosti i během dne vyžadují její změnu. Za tak krátkou dobu k sladění součinnosti uvnitř skupení prakticky nedojde.

Skupení, kde jsou jen tankové roty, jsou za současné organizace bez pečoty velmi zranitelná. Takové skupení v boji i mimo něj nemůže být dobře zajištěno. Z těchto důvodů tanková skupení nejsou plně bojeschopná.

Autor v této části zajisté velmi správně zdůrazňuje význam dobře organizované součinnosti, ale z uvedených důvodů objektivní podmínky pro dobrou součinnost uvnitř skupin i mezi nimi podle mého názoru nejsou.

V soudobých podmínkách i za předpokladu vytváření bojových skupení požadavek soustřeďování sil a prostředků na směr hlavního úderu zákonitě zůstává. Myslím, že názory autora jsou s touto zákonitostí do určité míry v rozporu. Autor totiž požaduje na směr hlavního úderu početné slabší skupení. Má přitom na mysli, že těchto uskupení na tomto směru bude více a budou mít velkou palebnou sílu. Velká palebná síla a početní stav jsou v přímé závislosti, a to i při zvyšování účinnosti zbraní při mechanisaci nebo automatizaci. Na směr hlavního úderu je třeba zdůraznit požadavek centralisace, ale rozptýlení úsilí do mnoha malých skupení, jak je uvedeno v článku, tento požadavek nesplňuje. Autor tvrdí, že velká úderná uskupení jsou zbraněmi hromadného ničení více zranitelná. Tomu tak bude, jestliže úderné uskupení bude představovat kompaktní celek a nebude respektovat požadavky protiatomové ochrany, tj. využití terénu, rozptýlení apod. Podle mého názoru i bojová skupení je třeba účelně rozptylovat a dosahovat toho, aby zásahem atomových zbraní byla vyražena jen část sil, aby bojové skupení jako celek bylo s to splnit daný úkol.

Nelze rovněž souhlasit s názorem, že by bojová skupení vlastně plnila funkci předsunutých odřadů. Účelnost a nutnost organizace předsunutých odřadů zůstane v platnosti i při organizaci bojových skupení. PO však bude vždy vytvářet podmínky a zabezpečovat rychlé rozvinování hlavních sil, ať již jsou reprezentovány bojovými skupením nebo organickými pluky

nebo prapory. Tudíž ne všechna, ale jen některé bojové skupení může plnit funkci předsunutého odřadu.

Bojovými skupením je třeba dosáhnout větší manévrovací schopnosti a pohyblivosti vojsk. Tento požadavek je nutný a tak to požaduje a dokazuje i autor. Tyto vlastnosti jsou zvláště důležité při manévrovém charakteru operace a boje, neboť v hloubce nepřátelské obrany se budou řešit úkoly převážně střetným bojem, a to i proti početně silnějšímu nepříteli. Autor však při rozboru této otázky doporučuje řešit boj s početně silnějším nepřítelem přechodem do obrany. Toto stanovisko není opodstatněné ani v dřívějším pojetí, kdy se požadovalo ničit i početně silnějšího nepřítele. Nakonec příklady z Veliké vlastenecké války dají tomuto požadavku plně za pravdu. Je třeba vytvořit jen výhodnější podmínky pro rychlé rozvinutí, zahájení palby a především pro provedení úderů ZHN. V takovém případě nepřítel často daleko silnější, avšak neorientovaný, nepřipravený a překvapený bude zničen. To musíme požadovat tím více u bojového skupení, které pro rychlé překvapivé údery musí mít odpovídající vlastnosti. Nakonec velitel di-

vise může pro zničení přicházejících záloh nepřítele usměrnit nejenom jedno, ale i více bojových skupení.

V závěru toto. S podstatou požadavku autora o potřebě tvčít bojová skupení je třeba souhlasit, avšak není možné souhlasit se způsobem řešení této otázky, zvláště pokud jde o myšlenku vytvářet „bojová skupení“ ze současně organizace útvarů a svazků. Systém této organizace sám sebou zabezpečuje pevnou strukturu „bojových skupení“ v podobě praporů a pluků. Je jen třeba tyto posilovat, doplňovat nebo je odlehčovat. Narušení této organizace nezvýší, ale sníží sílu vojsk.

Je však třeba zlepšit údernou sílu, manévrovost a možnost lepšího vedení bojových skupení. Toto lze dosáhnout jen na podkladě jiné organizační struktury — při které možnost tvoření bojových skupení by byla pružnější a operativnější. S takovou myšlenkou jsme se zabývali do velkých podrobností. Protože však by to znamenalo revoluční změnu i v celkové organizaci a systému velení — není toto řešení v současně situaci a za současných možností zatím možné.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku plukovníka B. Křivského a plukovníka Št. Feji „Ústupový boj divise a provedení odchodu“

Major Vladimír Polcar

V uvedeném článku rozebírají autoři otázky celkem málo známého způsobu vedení boje, kterému není dosud u našich štábů ani u vojsk věnována náležitá pozornost. Přikláním se k názoru autorů, že tento způsob boje bude za soudobých podmínek vedení boje a operace dosti častým zjevem na bojišti, neboť dává možnost po provedení manévru rychle soustřeďovat síly a prostředky na rozhodující směry.

Autoři si stanoví hned v úvodu cíl osvětlit pojem odchodu a ústupového boje, protože prý je chybně chápán. Myslím však, že tento cíl jimi vcelku splněn nebyl.

Uvádí například, že odchod je manévr provedený z fronty do týlu s cílem vyvést vojska z hroziícího obklíčení a zničení nepřítelem nebo z hroziícího jeho masového úderu zbraněmi hromadného ničení. K zabezpečení provedení odchodu divise je nutná bojová činnost ve formě ústupu prováděná vlastními krycími jednotkami a zadním vojem divise nebo zadním vojem zvláště pro ten účel vyčleněným armádou.

V tomto případě podřizují autoři pojem ústupového boje odchodu.

V dalším případě uvádějí, že divise, jako zadní voj armády, vede s nepřítelem ústupový boj a přitom její útvary postupně provádějí manévr odchodu za tím účelem, aby zaujaly novou obrannou čáru v hloubce.

V tom případě zase autoři podřizují pojem odchodu ústupovému boji.

Nebudu rozebírat další příklady, kdy autoři ve snaze osvětlit tyto dva pojmy je proplétají tak, že opravdu není v nich jasno.

Myslím, že bude třeba nejen v těchto uvedených pojmech, ale vůbec ve všech dosavadních vojenských termínech, aby již jednou byly jednoznačně chápány ve štábech i u vojsk.

Podle mého názoru nevidím nutnost používat dvou různých pojmů, jako je odchod a ústupový boj, když nakonec po rozboru obou musíme přiznat, že podstatného rozdílu v provádění bojové činnosti při těchto formách vedení boje není.

Je možno připustit jeden pojem, a to ústupový boj, který daleko více vystihuje uvedenou činnost vojsk. Připouštím, že

ústupový boj může pak mít ve vlastním provádění různé varianty vyplývající z konkrétní situace.

Zabezpečení velení a spojení v ústupovém boji motostřeleckou divísi

Při vedení ústupového boje velet vojskům ve složitě a neustálým změnám podléhající situaci, při které se budou jednotlivé sledy divise navzájem překračovat podle postupných čar ústupového boje, jsou požadavky, které v této formě vedení boje vystupují značně do popředí.

K tomu, aby tyto všechny požadavky byly zabezpečeny, musí být velení vojskům v ústupovém boji více než kdy jindy tak pružné, aby byla dána veliteli všech stupňů možnost včas reagovat na vzniklou situaci a rychle přenášet rozkazy a nařízení vojskům.

V soudobých podmínkách vedení boje nebude mít zpravidla velitel divise dostatek času k organisování a řízení ústupového boje. Proto bude nutné, aby velitel divise, jakmile dostane rozkaz k vedení ústupového boje, učinil své rozhodnutí, které může v podstatě obsahovat následující body:

- zámysl vedení ústupového boje (způsob vedení bojové činnosti, tj. směry, na kterých se povede ústupový boj, sestava divise, postupné čáry ke zdržování hlavních sil nepřítele;
- úkoly pluků;
- úkoly dělostřelectva a letectva;
- úkoly PTO, PVO a jiných druhů bojového zabezpečení;
- síly, složení a úkoly a činnost krycích jednotek, zadních vojáků, bočních odřadů, předsunutých odřadů a odřadů k zabezpečení pohybu;
- složení a úkoly záloh (protitankové, tankové a pohyblivého odřadu zatarasovacího), jejich čáry rozvinutí a jejich manévry během vedení ústupového boje;
- způsob součinnosti;
- úkoly zatarasování, ničení komunikačních objektů, cest a jiných důležitých objektů v pásmu vedení ústupového boje divise;
- signály;
- pohotovost k zahájení ústupového boje.

Je samozřejmé, že obsah rozhodnutí může být odlišný, co se týče jak bodů, tak i náplně jednotlivých bodů, což bude úplně závislé nejen na daném čase, ale i na tom, jaká opatření byla již předem učiněna.

Na podkladě tohoto rozhodnutí bude vydávat štáb nařízení vojskům. Vzhledem k časové tísni bude výhodné odeslat k jednotlivým plukům s rozhodnutím velitele divise styčné důstojníky, důkladně před od-

jezdem instruované velitelem divise tak, aby mohli v intencích jeho rozhodnutí být veliteli pluků nápomocni v organisování a řízení ústupového boje.

Vzhledem k tomu, že divise může vést ústupový boj na značně široké frontě a prakticky jediným pojítkem bude rádio, je třeba, aby štáb divise určil několik styčných důstojníků, kteří v průběhu vedení ústupového boje budou vyjíždět k jednotlivým plukům s úkolem upřesnit jejich situaci a přenášet doplňující nařízení velitele divise.

Velení vojskům se bude uskutečňovat z pohyblivých velitelsko-pozorovacích stanovišť, která je možno předem určit podle důležitých čar v terénu, na nichž budou jednotlivé sledy divise zachycovat krycí prvky a vést boj s cílem donutit nepřítele rozvinout hlavní síly a dělostřelectvo.

Velitel divise bude vyjíždět na tato velitelsko-pozorovací stanoviště na směru hlavního úderu nepřítele. Svého zástupce může pověřit řízením boje na podružném směru nebo řízením protiztečí a manévrem záloh. Náčelník štábu bude zpravidla řídit štáb a zabezpečovat velení veliteli divise.

Základním druhem spojení v pluku a divísi bude v ústupovém boji, kromě osobního styku velitelů, rádio, styční důstojníci, spojky a letouny nebo vrtulníky. Přitom bude obzvláště nutné, aby byla dobře organisována všechna radiotechnická protipatření, skryté rádiové sítě, opakované předávání radiotelegramů, častý manévry frekvencemi apod.

Vliv zásad organisace a vedení ústupového boje na přípravu štábů a vojsk

Vycházíme-li ze skutečnosti, že soudobý boj za použití zbraní hromadného ničení a nejmodernější bojové techniky umožňuje podstatně zvýšit manévrovost prováděných operací, což na druhé straně si bude více než dosud vynucovat vyvádění vojsk zpod úderu nepřítele, to znamená, že bude dosti častým zjevem vedení ústupového boje, přijdeme k názoru, že tento způsob vedení boje bude třeba studovat a v praxi procvičovat.

Chci se proto jen v některých otázkách zmínit, na co by se bylo třeba zaměřit v přípravě štábů a vojsk v této otázce.

a) V přípravě štábů:

Vzhledem k málo známé tematice bude třeba nejdříve zvládnout teoretické otázky ústupového boje. Pokud jde o vlastní přípravu, je pak možno ji provádět různými formami, ať již skupinovými cvičeními, leteckými nebo štábními cvičeními.

V nich je možno řešit hlavně tyto učební otázky:

- zpracování krátkých bojových nařízení pro vedení ústupového boje;
 - organizaci krycích jednotek, zadních vojů, bočních odřadů a záloh všech druhů;
 - kalkulaci času při vedení ústupového boje na určitou hloubku s určením čar k vedení boje prvky sestavy divise;
 - otázky zatarasování, ničení komunikačních objektů a jiných důležitých objektů s kalkulacemi spotřeby materiálu k zatarasování a ničení;
 - organizaci odsunu týlových útvarů a zařízení, odsunu nebo zničení nepotřebného materiálu a odsunu raněných;
 - organizaci součinnosti při vedení ústupového boje;
 - organizaci bojového zabezpečení a zvláště ochrany proti zbraním hromadného ničení;
 - organizaci a zabezpečení velení apod.
- b) V přípravě vojsk:
- cvičit vojska se zaměřením na úkoly

zadního voje, bočního odřadu a krycích jednotek;

- učit vojska v rychlém odpoutání od útočícího nepřítele a zaujmout plánované čáry v hloubce;
- cvičit vojska v plynulém skloubení palby a pohybu;
- cvičit vojska v dovedném a rychlém manévru automobilním odřadem;
- učit vojska rychlému sesednutí a nasednutí na vozidla a vedení palby z vozidel na místě i za pohybu.

Závěr

V původním článku rozebrali autoři mnoho otázek z vedení ústupového boje. Protože tyto otázky byly a jsou dosud opomíjeny, bylo by záhodno, aby se k nim vyjádřil širší kolektiv a tak bylo dosaženo jednotného názoru na nutnost přípravy jak štábů, tak i vojsk v tomto způsobu vedení boje, který v soudobých podmínkách může být dosti častým zjevem na bojišti.

Redakce Vojenské mysli považuje za účelné připojit k tomuto diskusnímu příspěvku současně i vyjádření autora článku „K otázce ústupu“, uveřejněného ve VM 5/1957.

Poznámky k úvodní části diskusního příspěvku majora Polcara

1. Autoři článku, ke kterému major Polcar diskutuje, si nestanovili za cíl osvětlit pojem odchodu a ústupového boje, jak jmenovaný uvádí, nýbrž „osvětlit některé zásady organizování a způsobu provádění ústupového boje divisi a jejího odchodu“. Vymezit obsahovou náplň pojmů ústup a odchod a ujasnit jejich vzájemný vztah bylo však cílem článku uveřejněného ve VM 5/57 na thema „K otázce ústupu“, z něhož autoři, jak sami uvádějí, vycházeli.

Výtka majora Polcara týkající se nejasnosti obou pojmů a jejich nesprávného rozlišování a používání, měla být proto adresována autoru článku ve VM 5/57, pokud by ovšem po jeho prostudování byla oprávněná.

2. Nesouhlasím s tvrzením majora Polcara, že není nutno používat dvou různých pojmů, „odchod“ a „ústupový boj“, protože mezi nimi není rozdíl. Jsem naopak toho názoru, že mezi nimi je podstatný rozdíl.

Především je třeba si ujasnit, že „odchod“ je manévr, kdežto „ústup“ je druh boje. Manévr (známe: čelní, boční a **odchod**) je v podstatě přemístění sil a prostředků; bojová činnost (útok, obrana a **ústup**) je v podstatě vedení boje s protivníkem.

Právě proto, že tedy nejde o dvě stejné formy činnosti, nýbrž v jednom případě o manévr a v druhém případě o druh boje

(a to jsou zcela rozdílné pojmy), je nutno je rozlišovat a správně jich používat. A autoři uvedeného článku podle mého názoru rozlišují správně termíny odchod (manévr) a ústup (druh boje) a správně jich používají.

3. Major Polcar autorům vytýká, že v jednom případě podřizují pojem ústupového boje odchodu, v druhém případě pak pojem odchod ústupovému boji, a tím „oba pojmy proplétají, že v nich není jasno“.

K tomu „podřizování“ bych poznamenal, že zcela logicky činnost části sil, např. svazku, musí být vždy zaměřena na úkol, který svazek (hlavními silami) plní, a tomuto úkolu musí být podřizena. Vede-li svazek boj (v našem případě ústup), pak manévr (odchod) postupně prováděný útvar svazku musí být zaměřen na cíl tohoto boje a jemu podřizen. V případě, že svazek (hlavními silami) uskutečňuje manévr (odchod), pak bojová činnost části sil svazku musí být opět zaměřena k zabezpečení tohoto manévru a bude rovněž podřizena úkolu, který svazek plní. To je zajisté správné a nemůže tomu být naopak.

Jinou otázkou, která tu vyvstává, je však určení vztahu mezi manévrem a bojovou činností, tj. zda v soudobém boji je manévr podřizen bojové činnosti nebo naopak. Uvedu svůj názor na tuto věc.

Soudobý boj je, jak známo, charakteri-

sován širokým používáním manévru jakožto předpokladu k jeho úspěšnému vedení. Manévr sám však nemůže být cílem boje. Cíle boje — zničení nepřítele — se dosahuje bojovou činností, kdežto manévr je jen prostředkem k vytvoření podmínek pro nejúspěšnější vedení této bojové činnosti. Prvořadá je tedy bojová činnost (útok, obrana a „ústup“) a jí musí být vždy podřízen manévr — v našem případě „odchod“.

Uvedený případ, kdy svazek při vedení ústupu provádí svými útvary postupně odchod za účelem zaujetí nové obrany v hloubce, dokazuje, že odchod (manévr) je podřízen bojové činnosti — je prostředkem umožňujícím postupné vedení boje s protivníkem na jednotlivých čarách.

Tato zásada podřízenosti má platnost i v druhém případě, kdy svazek hlavními silami uskutečňuje odchod (tedy manévr), při čemž část sil ke krytí tohoto manévru vede ústupový boj s dotírajícím nepřítelem. I když ústupový boj krycích jednotek je zaměřen k tomu, aby umožnil manévr hlavních sil (a jde tu, jak správně major

Polcar uvádí, o podřízenost ústupového boje odchodu), je třeba především vidět, že uvedený manévr svazku není samoúčelný, nýbrž je zaměřen k tomu, aby se tímto manévrem vytvořily podmínky pro další vedení boje s nepřítelem v hloubce. A k tomuto cíli — dalšímu vedení bojové činnosti za výhodnějších podmínek je manévr našeho svazku zaměřen a jemu je také podřízen.

Závěrem můžeme shrnout, že manévr je zaměřen vždy k určitému cíli, a to k vytvoření výhodnějších podmínek pro vedení boje s protivníkem, je tedy vždy podřízen cíli této další bojové činnosti.

4. Plně souhlasím s majorem Polcarem, že je třeba otázky a způsoby vedení ústupového boje studovat a v praxi procvičovat. V tomto směru je třeba příspěvek majora Polcara hodnotit velmi kladně proto, že konkrétní uvádí, na co je třeba se zaměřit při přípravě štábů a vojsk k zvládnutí tohoto dosud opomíjeného druhu bojové činnosti.

Podplukovník Alois Chládek

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku majora Bohuslava Havlíčka (VM čís. 1/1958) a majora Ondráška, Řeháka a kapitána Lanka (VM čís. 2/1958) „Některé problémy plánování použití atomových výbušných zbraní“

Kapitán Julius Medlík

Ve Vojenské mysli čís. 1/1958 uveřejnil major Havlíček článek „Některé problémy plánování použití atomových výbušných zbraní“. V uvedeném článku byla řada nepřesností a nesprávných názorů, z nichž některé byly již uvedeny na správnou míru v diskusním příspěvku majorů Ondráška, Řeháka a kapitána Lanka. Přesto však se zdá nutné ještě jednou tyto otázky rozebrat a ukázat na faktory, které je nutno při rozboru vlastností atomových zbraní vzít v úvahu.

Major Havlíček ve svém článku hovoří o polo-měrech ničivého účinku, které budou mít za následek vyřazení z boje v průměru 80 až 100 % osob, které budou v tomto prostoru. Z tohoto hlediska uvedl i tabulku účinků podle ráže a druhu cíle. Domnívám se však, že bychom neměli opomíjet i umlčovací účinek, který je do určité vzdálenosti za okruhem ničení. Za umlčovací účinek bychom pak mohli považovat vyřazení 33 % a více živé síly vyřazené z bojové činnosti.

Tato úvaha je možná z toho důvodu, že umlčovací účinek znamená vyřazení více než třetiny živé síly a bojové techniky (hlavně pěchotních zbraní) a částečné poškození zbylé živé síly a techniky, která pak potřebuje určitou dobu k tomu, aby mohla znovu nabýt bojovosti.

Tato doba pak, je-li jí dovedně využito vlastními vojsky provádějícími zteč po atomovém úderu, je zpravidla dost dlouhá, aby k plnému obnovení bojovosti a nahrazení ztrát nedošlo.

Měli bychom tedy uvažovat o dvou druzích účinků. O účinku ničivém, v jehož okruhu by bylo téměř vše živé zničeno (technika velmi silně poškozena), a o účinku umlčovacím, v jehož okruhu by zbylé odpory nekladly plnohodnotný odpor (technika do určité míry poškozena, vyžaduje různé menší opravy).

Při rozboru ničivých účinků atomových výbušných zbraní je třeba vycházet z těchto zásad:

— ničit a umlčovat především živou sílu nepřítele,

— z tohoto hlediska provádět rozbor všech účinků tlakové vlny, světelného záření a pronikavé radiace.

Při rozboru těchto účinků podle Pěch-VIII-3 vidíme, že při úderu na živou sílu nekrytou je při viditelnosti nad 5 km toto pořadí účinků:

- světelné záření,
- tlaková vlna
- a pronikavá radiace.

Při úderu na živou sílu krytou:

- tlaková vlna,
- pronikavá radiace
- a světelné záření

Co se týká účinků na živou sílu a na objekty kryté, nazývá se tyto účinky na ničem jiném než na atomové výbušné zbrani (na její ráži, konstrukci, koeficientu využití náplní apod.) a na výšce výbuchu.

Při vedení úderů na živou sílu a objekty nekryté pak je jiná situace. Tu vystupuje jako ničivý faktor s největším poloměrem účinku světelné záření, které je však závislé na viditelnosti nebo „dohlednosti“.

Poloměr účinku světelného záření při viditelnosti nad 5 km ($K = 0,8$) je pak větší než poloměr účinku způsobených tlakovou vlnou a naopak, při viditelnosti pod 5 km převažuje účinek tlakové vlny a někdy, v blízkosti epicentra, i účinek pronikavé radiace.

Viditelnost není však charakterisována denní nebo noční dobou, nýbrž průzračností atmosféry, která v průběhu 24 hodin silně kolísá. Průzračnost atmosféry je dána množstvím částec prachu, kouře, mlhy a vodních par unášených vzduchem.

Srovnáme na jednom příkladě poloměr účinku tlakové vlny a světelného záření při různé viditelnosti.

Atomová puma 20 KT; výbuch v optimální výšce; požadavek 100% zničení živé síly; živá síla nekrytá. K 100% zničení živé síly dochází

— u tlakové vlny — při přetlaku v čele tlakové vlny $\Delta p_e = 0,9 \text{ kg/cm}^2$ a více,

— u světelného záření při velikosti světelného impulsu 15–20 cal/cm² a více = 17,5 cal/cm² (velmi těžká poškození, zuhelnatění odkrytých částí těla, vznícení oděvu, odumření kůže).

žije při viditelnosti nad 5 km poloměr účinku tlakové vlny.

— Rozdíl mezi účinky tlakové vlny a světelného záření při střední viditelnosti okolo 10 až 20 km je poměrně značný, okolo 1/3.

Nelze tedy nahradit účinek světelného záření při různé viditelnosti a tlakové vlny jakýmsi středním účinkem, který by v různých podmínkách neodpovídal skutečnosti.

Řešení by mohlo být asi takovéto:

Z hlediska vševojskového určit poloměry účinku pro okruh ničení a umlčování. Pro živou sílu nekrytou určit poloměry účinku na základě účinku světelného záření při viditelnosti nad 5 km a při viditelnosti pod 5 km na základě účinku tlakové vlny. Pro účinky pronikavé radiace není třeba určovat poloměr účinku, protože jsou zhruba stejné, jako účinky tlakové vlny.

Z hlediska potřeb dělostřelectva a letectva zjišťovat ničivé a umlčovací účinky vzhledem k odolnosti a rázu každého cíle podle konkrétních podmínek, protože různé druhy cílů (živá síla, tanky, děla a minomety, auta, letouny, radiolokační stanice, palebná ohniště, úkryty, budovy, mosty apod.) budou vyžadovat různého přetlaku v čele tlakové vlny nebo velikosti světelného impulsu.

K tomuto účelu by bylo možno s výhodou využít tabulek a grafů zpracovaných VTA AZ.

Jen tímto způsobem, uvážíme-li vlastnosti a možnosti atomových výbušných zbraní, může jich být využito ekonomicky a může být dosaženo co nejlepšího výsledku.

V diskusním příspěvku majora Ondráška, Řeháka a kapitána Lanka je uvedena tabulka poloměrů bezpečnostních vzdáleností. Domnívám se, že v této tabulce nejsou rovněž vzaty v úvahu všechny faktory, mající vliv na bezpeč-

	Poloměr účinku v m (%)							
	Tlak. vlna	Světelné záření při viditelnosti						
		40 km/ K 0,1	30 km/ K 0,13	20 km/ K 0,2	15 km/ K 0,27	10 km/ K 0,4	5 km/ K 0,8	4 km/ K 1
v m	1000	1450	1435	1380	1310	1200	1010	940
rozdíl v m	—	+450	+435	+380	+310	+200	+10	—60
rozdíl v %	—	+45 %	+43,5 %	+38 %	+31 %	+20 %	+1 %	—6 %

Obdobnou tabulku je možno vypočítat i pro jiné tritové ekvivalenty a hodnoty účinku.

Z tabulky vyplývají především tyto závěry:

- Poloměr účinku světelného záření převa-

nostní vzdálenost vlastních vojsk od epicentra. Je to zejména již dříve vzpomenuté světelné záření a hodnota světelného impulsu při různé viditelnosti.

Například u 40 KT ekvivalentu je u nekryté živé síly 3,9 km. Na tuto vzdálenost je však hodnota světelného impulsu při viditelnosti $K = 0,1$

$$U = \frac{E_{vz}}{4 \cdot \pi \cdot 10^{10} \cdot R^2} \cdot e^{-k(R-r)} \text{ cal/cm}^2,$$

$$U = \frac{12 \cdot 10^{12}}{4 \cdot 3,14 \cdot 10^{10} \cdot 3,94^2} \times \\ \times 2,72 - 0,1 (3,94 - 0,15) \text{ cal/cm}^2,$$

$$U = 4,17 \text{ cal/cm}^2$$

Srovnáme-li bezpečnostní vzdálenosti uvedené v článku u nekryté živé síly z hlediska světelného záření i tlakové vlny, dojdeme k těmto výsledkům při $K = 0,1$

Ekvivalent KT	Bezpečnostní vzdálenost podle uvede- ného článku	Hodnota	
		světelného impulsu cal/cm ²	přetlaku Δp_e kg/cm ²
2	1350	2,26	0,15
5	1700	3,22	0,18
8	2000	3,80	0,17
15	2650	3,86	0,14
20	3100	3,52	0,16
30	3500	4,19	0,14
40	3900	4,17	0,14

Zhodnotíme-li tuto tabulku, vidíme, že u nekryté živé síly bude docházet na bezpečnostní vzdálenosti uvedené autory příspěvku ještě

— u světelného záření k popáleninám I. stupně, vznikajícím při hodnotě světelného impulsu 2 až 5 cal/cm²;

— u tlakové vlny k lehkému a částečně i střednímu poškození nekryté živé síly. Vždyť při přetlaku v čele tlakové vlny $\Delta p_e = 0,18$ kg/cm² je rychlost pohybu vzduchu ještě 148 km/hod., tedy rychlost vzduchu jako při uraganu.

Je tedy možno říci, že bezpečnostní vzdálenost pro nekrytou živou sílu nelze stanovit jednou normou, nýbrž že bude nutno v každém konkrétním případě brát v úvahu viditelnost. Tu je zase možné vzít v úvahu, že při viditelnosti 5 km ($K = 0,8$) je bezpečnostní vzdálenost z hlediska světelného záření i tlakové vlny zhruba stejná.

Tabulka uvedená autory však neodpovídá ani požadavku bezpečnosti vzhledem na tlakovou vlnu.

Je třeba zhodnotit i uvedenou bezpečnostní vzdálenost pro ukrytou živou sílu. Autoři uvá-

dějí například bezpečnostní vzdálenost v pohotovostních úkrytech a v nakrytých zákopech. Kolik se však buduje pohotovostních úkrytů a nakrytých zákopů na střeškové roty? Budeme stačit ukryt živou sílu v těchto zařízeních? Domnívám se, že ne a že se část živé síly bude muset kryt ve střeškových okopech, a jenom pro tuto živou sílu je třeba počítat bezpečnostní vzdálenost, protože bude nejméně kryta. Přesto i tyto hodnoty uvedené v tabulce se zdají nesprávné. Například pro ekvivalent 5 KT je pro krytou živou sílu ve střeškových okopech uvedena bezpečnostní vzdálenost 1000 m. Avšak na tuto vzdálenost je přetlak v čele tlakové vlny $\Delta p_e = 0,42$ kg/cm². Při tomto přetlaku však dochází u živé síly v neobložených střeškových zákopech k lehkému poškození. Tedy zase žádná bezpečnostní vzdálenost.

Jaká by tedy měla být bezpečnostní vzdálenost. Je nutno zase vyjít z účinků atomových výbušných zbraní na živou sílu krytou a nekrytou a vzít v úvahu ty, které mají největší dosah.

Jako okruh bezpečnostní vzdálenosti by se měly kromě započtení chyb prostředku dopravy na cíl brát v úvahu okruhy zanedbatelných účinků. To je u nekryté živé síly u světelného záření asi dvojnásobný okruh lehkého poškození — vzniku popálenin I. stupně, ovšem vzhledem na viditelnost a u tlakové vlny přetlak v čele tlakové vlny nepřevyšující asi 0,06 až 0,07 kg/cm². U kryté živé síly, kdy světelné záření a pronikavá radiace mají menší okruh účinnosti, je pak třeba brát v úvahu, že zanedbatelné účinky nastávají při přetlaku v čele tlakové vlny nepřevyšujícím 0,09 až 0,12 kg/cm².

Budou-li vlastní vojska v členitém terénu, kde je dostatek příležitostí úkrytů, budou-li na výbuch vlastních atomových zbraní připravena a budou-li vybavena ochrannými brýlemi, může se snížit okruh bezpečnostní vzdálenosti pro živou sílu nekrytou až na okruh vzniku popálenin I. stupně.

Naopak, budou-li vlastní vojska kryta v osadách, bezpečnostní pásmo se ještě poněkud zvětší, protože při přetlaku v čele tlakové vlny 0,12 kg/cm² bude docházet ke středně těžkému poškození budov, které by mohly způsobit sekundární zranění ukryté živé síly.

Výsledné bezpečnostní pásmo bude tedy součtem poloměru zanedbatelných účinků a chyb prostředku dopravy na cíl. Bezpečnostní vzdálenost pro vojska se pak v terénu určuje podle význačných bodů ke snadné a jednoduché orientaci vojsk.

V článku majora Havlíčka se hovoří o tom, že pravděpodobná úchylna při systému navádění RYM bude do 500 m. To je nesprávné, protože velikost úchylny závisí kromě způsobu bombardování na výšce, rychlosti letu a vyvícenosti osádky, a ani v nejnepříznivějším případě nedosáhne velikosti 500 m. Může dosáhnout pro výtečnou osádku při bombardování střemhlav 20 až 40 m, u systému RYM do 100 m, u zaměřo-

vače Rubidij asi 150 m a u optických zaměřovačů okolo 100 m, při čemž chyby u osádky dobré jsou asi o 1/3 větší a u vyhovující asi o 2/3 větší.

Velmi správně je v článku majora Havlíčka poukázáno na to, že na ničivé faktory atomového výbuchu lze mít vliv nejen změnou ráže, ale i změnou výšky výbuchu. Těchto možností se s výhodou používá tehdy, je-li třeba v určité vzdálenosti od epicentra dosáhnout požadovaného přetlaku v čele tlakové vlny a pozemní výbuch, zvětšení ráže nebo přiblížení epicentra k cíli není možné. Cesty k určení hledané výšky výbuchu jsou v podstatě dvě, a to buď postupným přibližováním výšky výbuchu až k té, při níž se dosahuje požadovaného přetlaku, nebo výpočtem několika výšek a pak grafickým způsobem určení potřebné výšky. Rozeberme druhý způsob na příkladě.

Je úkol zničit důležitý most, k jehož zničení je třeba přetlaku v čele tlakové vlny 2,5 kg/cm² (závisí na konstrukci mostu, na poloze mostu vzhledem k výbuchu apod.) K dispozici je neřízená dělostřelecká reaktivní střela s atomovou náplní 20 KT. Dálka střelby 30 km. Předpokládáme, že se epicentrum odchýlí od plánového o jednu pravděpodobnou chybu. Délka mostu 100 m. Směr střelby je totožný s osou mostu, plánované epicentrum uprostřed mostu.

Řešení. Při předpokladu, že se epicentrum odchýlí od středu mostu o 1 Ed_{celk}

$$Ed_{celk} = \sqrt{Ed^2 + \dot{U}d^2},$$

$$Ed \pm 1\% D_t^c, \quad \dot{U}d \pm 1\% D_t^c,$$

$$Ed_{celk} = \sqrt{(1\% D_t^c)^2 + (1\% D_t^c)^2},$$

$$Ed_{celk} = 1,414\% D_t^c.$$

$$Ed_{celk} = 300 \text{ m} \cdot 1,414 = 425 \text{ m}.$$

Protože k zničení mostu je třeba dosáhnout přetlaku Δp_e 2,5 kg/cm² po celé délce mostu, je nutno připočítat ještě 1/2 délky mostu, tj. 425 m + 50 m = 475 m.

Při výbuchu ekvivalentu 20 KT v optimální výšce (515 m) dosáhneme ve vzdálenosti 475 m přetlaku Δp_e jen 1,9 kg/cm²; při pozemním výbuchu je přetlak Δp_e 2,8 kg/cm². Pozemního výbuchu vzhledem na možnost radioaktivního zamoření vlastních vojsk však nelze vždy použít a proto je nutno najít takovou výšku výbuchu, která by umožnila dosáhnout požadovaného přetlaku 2,5 kg/cm². Tato výška bude mezi optimální výškou a výškou 0.

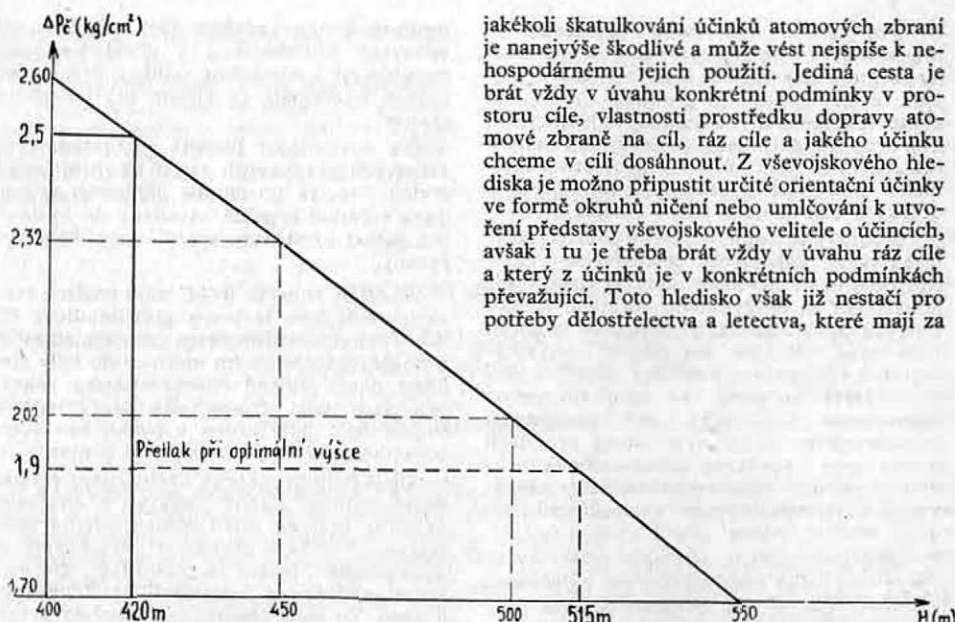
K výpočtu použijeme grafů z Pěch-VIII-3, str. 83 a 84 (bližší a vzdálenější oblast).

Již na první pohled je patrné, že výšku výbuchu bude nutno volit v rozmezí 400 až 450 m (Δp_e je 2,32 až 2,60 kg/cm²). K přesnému zjištění výšky si můžeme z tabulky sestrojit graf 1, z něhož pak je již jednoduché určit požadovanou výšku 420 m.

Tímto způsobem je možno vypočítat i jinou výšku výbuchu, například chceme-li některé objekty zničit a jiné, které jsou v jejich blízkosti, ušetřit.

V článku majora Havlíčka je uveden graf 2 pro zjištění pravděpodobnosti zásahu. Tato otázka je však daleko složitější, jak již poukázali ve

Výška H v metrech	H^2	R/R^2	$\sqrt{R^2 + H^2}$	Přímá vzdálenost R	$\frac{R}{H}$	α°	Δp_e	$\frac{\Delta p_e''}{\Delta p_e}$	$\Delta p_e''$	$\Delta p_e'$
300	90 000	475 225625	$\sqrt{315\ 625}$	560	1,58	56	1,15	2,3	2,64	—
350	122 500		$\sqrt{348\ 125}$	590	1,36	53	1,05	2,5	2,62	—
400	160 000		$\sqrt{385\ 625}$	620	1,19	51	0,96	2,7	2,60	—
450	202 500		$\sqrt{428\ 125}$	650	1,06	47	0,80	2,9	2,32	—
500	250 000		$\sqrt{475\ 625}$	690	0,95	44	0,77	2,7	—	2,02
550	302 500		$\sqrt{528\ 125}$	730	0,86	41	0,67	2,5	—	1,70

jakékoli škatulkování účinků atomových zbraní je nanejvýše škodlivé a může vést nejspíše k ne-
hospodárnému jejich použití. Jediná cesta je
brát vždy v úvahu konkrétní podmínky v pro-
storu cíle, vlastnosti prostředku dopravy ato-
mové zbraně na cíl, ráz cíle a jakého účinku
chceme v cíli dosáhnout. Z vševojskového hle-
diska je možno připustit určité orientační účinky
ve formě okruhů ničení nebo umlčování k utvo-
ření představy vševojskového velitele o účincích,
avšak i tu je třeba brát vždy v úvahu ráz cíle
a který z účinků je v konkrétních podmínkách
převažující. Toto hledisko však již nestačí pro
potřeby dělostřelectva a letectva, které mají za

svém diskusním příspěvku major Ondrášek
a kapitán Lank. Je složitější i proto, že u vzduš-
ných výbuchů nejde jen o chyby v rovině cíle,
ale i o chyby ve výšce, způsobené nepřesností
časování střely nebo pumy, nesoucí atomovou
náplň. Tuto otázku by bylo třeba dále řešit.

Závěrem je nutno říci, že použití atomových
zbraní v soudobém boji dalo do rukou vševoj-
skového velitele mohutný ničivý prostředek, ale
je třeba zároveň dokonale poznat jeho vlastnosti
i možnosti a umět jich využít. Domnívám se, že

úkol umlčovat, ničit nebo bořit cíle různé odol-
nosti nebo různého složení.

Při určování bezpečnostního pásma je nutno
vycházet ze stejných zásad a volit takový okruh
působení atomové zbraně, při němž již nedo-
chází k ohrožení vlastních vojsk. Ne tedy polo-
měr ničení, jak píše autor onoho článku, protože
kdyby došlo k chybě 4 Ed nebo i menší —
a určitá pravděpodobnost tu je — překryl by
ničivý a hlavně umlčovací účinek částečně
i vlastní vojska.

NĚKOLIK TECHNICKÝCH PŘIPOMÍNEK K ČLÁNKU KAPITÁNA MINAŘÍKA

**„Zásady rozmístění a použití nových protiletadlových prostředků, hlavně
protiletadlových raket a protiletadlových řízených střel v průběhu útočné
a obranné operace“**

(VM čís. 1/1958)

Inženýr kapitán Ing. Jiří Klečka

Kapitán Minařík stanoví si ve svém
článku takticko-technické požadavky na
protiletadlové rakety a protiletadlové říze-
né střely; za předpokladu splnění těchto
požadavků stanoví zásady rozmístění a po-
užití těchto nových bojových prostředků.

Protiletadlové rakety různých druhů jsou
dnes prakticky brány v úvahu ve všech
operačních štábních cvičeních i v různých
teoretických příspěvcích, většinou však
s nevhodnými technickými vlastnostmi
stejně jako v článku kapitána Minaříka.

Účelem tohoto diskusního příspěvku je rozebrat po technické stránce dotčené druhy zbraní a ukázat, zda uvedené požadavky jsou technicky správné a vhodné, popřípadě stanovit požadavky technicky zdůvodněné, které by sloužily jako podklad k reálným taktickým úvahám. Proto rozebereme technické možnosti protiletadlových raket a otázky s tím spojené širě a hlouběji.

Zkoumejme nejprve otázku použití protiletadlových salvových prachových raket. Přepočteme-li hodnoty udané kapitánem Minaříkem za předpokladu stejného účinku trhavé hlavy rakety a dělového granátu téže ráže, uvidíme, že směrné takticko-technické požadavky kapitána Minaříka jsou v podstatě nereálné. To bylo způsobeno stanovením požadavků bez přihlédnutí k technickým možnostem. Proto pro další úvahy byla vypočtena protiletadlová prachová raketa, jejíž charakteristiky odpovídají dosaženému stupni technického rozvoje.

Dále se zkoumalo, zda vypočtená raketa (jejíž technické hodnoty lze při konstrukci dodržet) má nějaké přednosti proti granátu protiletadlového kanónu téže ráže, pro který volíme dnes zcela obvyklou počáteční rychlost 1000 m/s.

K srovnání byly vypočteny dráhy 100mm granátu a 100mm rakety s hlavou stejného účinku jako 100mm granát. Výpočet ukázal značné zvětšení nadběhu při střelbě raketou pro všechny výšky a všechny elevace. Tento závěr platí obecně. Podstatné zvětšení nadběhu je velkou nevýhodou rakety proti dělovému granátu a je rozhodujícím důvodem proti jejímu použití. Zvláště nevýhodné je použití rakety do malých výšek.

Spotřeba prachu u kanónu při váze střely 14,50 kg by byla 6,41 kg, což je právě polovina spotřeby rakety. Dvojnásobná spotřeba prachu u rakety mluví opět velmi výrazně proti jejímu použití.

Větší rozptyl rakety je dalším argumentem proti jejímu použití. Zlepšit rozptyl by bylo možno zvláště pečlivou výrobou, která by byla neobyčejně nákladná, a za války, kdy musí munici vyrábět mnoho nezpracovaných civilních podniků, prakticky nemožná.

Z uvedených tří hlavních příčin má protiletadlová salvová prachová raketa podstatně horší takticko-technické vlastnosti nežli dělový granát. Brát ji v úvahu v systému protivzdušné obrany je krok zpět, a proto nežádoucí. Použití této rakety mělo smysl jedině za jistého stupně rozvoje vojenské techniky, prakticky jen ke konci druhé světové války, kdy proti-

tankové kanóny větších ráží nebyly ještě vybaveny automatikou a prakticky ještě neexistoval kvalitativně odlišný prostředek boje s letectvem, tj. řízená protiletadlová raketa.

Na nevhodnost použití protiletadlových salvových prachových raket ukazuje konec konců i to, že po mnoha pokusech nejsou dnes v žádné armádě zavedeny do výzbroje; pokud existovaly staré vzory, byly vyřazeny.

Kapitán Minařík uvádí dále směrné takticko-technické hodnoty protiletadlové řízené rakety. Přepočtem s přihlédnutím k dnešním technickým možnostem byly získány dosti odlišné charakteristiky rakety pro daný účel. Přepočtená protiletadlová raketa byla dále brána v úvahu bez startovacího raketového motoru a s ním.

Opět byly vypočteny dráhy obou variant protiletadlové řízené rakety. Z výsledku výpočtu jsou na první pohled patrné podstatně výhodnější charakteristiky rakety se startovacím motorem, zvláště zřetelně kratší nadběhy a podstatně větší výškový dostup. To platí obecně pro všechny protiletadlové řízené rakety.

Další výhodou této rakety je její podstatně vyšší manévrovací rychlost, která ztěžuje zachycení rakety palubním lokátorem letounu. Kratší doby letu jsou výhodné také proto, že po případném zjištění rakety má osádka letounu velmi krátký čas k provedení obranných opatření. Konečně pak, odpálí-li letoun svoji obrannou řízenou raketu (Bomber Defense Missile), je pravděpodobnost zničení protiletadlové rakety při větší vstřícné rychlosti nepříznivější.

Zároveň startovací raketa zlepšila stabilitu rakety při startu, kdy je obtížné stabilizovat pomalu letící rakety pro nízkou účinnost vnějších stabilizátorů. K ovládání rakety je příznivé, že po rychlém získání rychlosti při startu letí raketa dále rychlostí jen mírně se zvyšující.

Zřejmě je nutno konstruovat protiletadlové řízené rakety s pomocným startovacím motorem. Tím se podstatně zkrátí doby letu, zmenší se nadběhy, zvýší se přesnost navedení rakety a poklesne pravděpodobnost zničení rakety obranou letounu. V uvažování technicky nevhodné rakety bez startovacího stupně je další omyl kapitána Minaříka.

Výhody protiletadlové rakety se startovacím motorem jsou tak zřejmé, že prakticky všechny protiletadlové řízené rakety jsou startovacím stupněm opatřeny (vyjma zastaralé švýcarské rakety Oerlikon). Principiální správnost našeho hrubého výpočtu ukazuje i nápadná shoda technických

dat se sériově vyráběnými raketami (např. Niké-Ajax).

Připomínám ještě, že název protiletadlově řízené střely není v uvedeném případě logicky odůvodněný, neboť pojem řízené střely je pojem širší a nadřazený. V případě, o který jde, je správný název protiletadlová řízená raketa.

Závěrem:

1. Protiletadlové salvové rakety jsou dnes méně výhodné než dělové granáty a nemá smyslu jich používat.

2. Protiletadlově řízené rakety nutno brát v úvahu s pomocným startovacím motorem a považovat je za perspektivní prostředek protivzdušné obrany.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka MUDr. Ctibora Drbala (VM čís. 1/1958)

„O řízení zdravotnické služby v poli“

Major Vladimír Polcar

Redakční rada zaujala správné hledisko nejen k uvedenému článku, nýbrž i k diskusnímu příspěvku generálmajora Josefa Slabého k tomuto článku, že je zpracován z hlediska operačně týlového. Jak ve článku, tak i v diskusním příspěvku k němu se celkem jasně odrážejí určité nedostatky v organizaci týlu, kde se konkrétně projevuje snaha o osamostatnění zdravotnické služby po předcházejícím vyjmutí z podřízenosti náčelníka týlu finanční služby, služby železniční přepravy a automobilní a traktorové služby, kteréžto změny byly provedeny při reorganizaci naší armády.

Myslím, že je třeba jak k uvedenému článku, tak i k diskusnímu příspěvku zaujmout reálné stanovisko a důkladně zvážit z hlediska vševojskového výhody i nevýhody obou názorů, to znamená buď vyjmout zdravotnickou službu z podřízenosti náčelníka týlu a přímo ji podřídit vševojskovému veliteli nebo ji ponechat v dosavadní podřízenosti.

Nevím, zda by se některý ze vševojskových velitelů vyjádřil kladně k prvnímu názoru, který autor článku obšírně odůvodňuje, ovšem ze svého odborného hlediska. Vezmeme-li v úvahu například stupeň vševojskové armády, kdy po zrušení stupně sboru vzrostl počet bojových svazků, kterým přímo velitel armády prostřednictvím svého operačního štábu velí, znamená to enormní zatížení jak velitele, tak i jeho štábu, nehledě ještě na podstatně zkrácené plánovací období a rychlejší spád operací v soudobých podmínkách.

Nepopírám tu skutečnost, že vystupuje do popředí, zvláště nyní při hromadném používání zbraní hromadného ničení, důležitost zdravotnického zabezpečení vojsk, na druhé straně však zase vidíme, že zavedením zvláštní skupiny (v krátké budoucnosti možná oddělení, podléhající přímo ve-

liteli) zbraní hromadného ničení, v které působí i funkcionář zdravotnické služby, je do jisté míry i tato otázka řešena.

To, že v určitých obdobích operace bude vydávat velitel armády určitá nařízení přímo náčelníku zdravotnické služby, hlavně co se týká otázek odstranění ztrát po úderech zbraní hromadného ničení, karantény apod., není podle mého názoru tak závažným důvodem pro osamostatnění zdravotnické služby, jak jej jako jeden z mnoha dalších důvodů autor článku uvádí.

Plně se ztotožňuji s názorem autora diskusního příspěvku, že není nutné, aby velitel vševojskové armády vydával po rozhodnutí zvláštní směrnice pro náčelníka zdravotnické služby, když mu podle dosavadní praxe plně postačilo rozhodnutí velitele a odborné směrnice náčelníka zdravotnické služby frontu.

Autor článku sice jednoznačně zdůvodňuje nutnost podřídit zdravotnickou službu přímo vševojskovému veliteli, na druhé straně však neukazuje jasně, že by dosavadní podřízenost nějak značně ztěžovala nebo dokonce znemožňovala plnění všech úkolů, které plní zdravotnická služba. Myslím, že hlavním článkem vyřešení podřízenosti zdravotnické služby bude hlavně vyřešení správného poměru náčelníka týlu a jeho štábu k zdravotnické službě a naopak, jakož i tvůrčí přístup k novému stylu práce.

Mám za to, že částečně projevil snahu vyřešit tuto otázku i autor článku „Některé otázky týkající se nutnosti reorganizace velení v týlu“ plukovník Dzúr-Uličný ve VM čís. 2/1958, který rozvádí další možné zásahy do velení týlu při osamostatnění zdravotnické služby, které by nijak neprospělo dalšímu vývoji naší armády. Autor článku ve svém návrhu organizace týlu vševojskové armády, kde náčelník zdravotnické služby je zároveň zástupcem

náčelníka týlu, předpokládá ještě větší samostatnost náčelníka zdravotnické služby než dosud.

Vrátím se ještě k autorovi původního článku. V závěru článku po rozboru celé činnosti zdravotnické služby v závislosti na všech faktorech přípravy a vedení operace přichází k názoru, že přímé řízení zdravotnické služby vševojskovým velitelem je zákonité, nutné a správné, při čemž již v předcházejících statích poukazyval na skutečnost, že hlavně v průběhu operace v mnohých zásadních otázkách majících přímý vliv na činnost zdravotnické služby v tomto období, je nucen velitel stejně vydávat přímo náčelníku zdravotnické služby určitá nařízení za tím účelem, aby všechna opatření rychle pronikla k vojskům. V otázce tohoto poměru mezi velitelem a náčelníkem zdravotnické služby je s autorem článku shodný i autor diskusního příspěvku, který však hned poté správně vyvozuje, že tato skutečnost nemůže být dostačujícím důvodem k tomu, aby zdravotnická služba přímo podléhala veliteli.

Proto mám dojem, že se autor článku díval při svém zdůvodňování nutnosti změny podřízenosti zdravotnické služby úzce ze svého odborného hlediska a možná i pod dojmem současné tendence teoretického zdůvodnění osamostatnění zdravotnické služby.

Autor článku při svých vývodech nebral otázku vedení vševojskové armády jako celku, jinak by musel dospět i k názoru, že při podřízenosti zdravotnické služby veliteli bylo by i místo této složky nikoli na týlovém velitelském stanovišti, nýbrž na velitelském stanovišti. Spojení by pak muselo být v některých otázkách nově řešeno a myslím, že by se nakonec i částečně zkomplikovalo, protože by bylo třeba vydávat

nařízení pro útvary zdravotnické služby částečně z VS a částečně i z TVS, hlavně co se týká otázek přísunů a odsunů, které by musely být koordinovány náčelníkem týlu.

Z á v ě r

Otázky koordinace velení v soudobých podmínkách vedení operací jsou velmi aktuální a jsou velmi často podrobovány různým úvahám, které mají přispět k jejich vyřešení, a tak i k jeho zlepšení v praxi. Touto snahou byl veden i autor onoho článku. I když se díval na řešení těchto otázek ze svého odborného hlediska, není možno mu upřít snahu o zlepšení práce jeho služby. Myslím však, že se i bez osamostatnění zdravotnické služby dá tato otázka řešit, bude-li odpovědnými funkcionáři přihlíženo k těmto faktorům:

- poskytnout zdravotnické službě v rámci týlu větší samostatnost v řešení odborných otázek;
- dostatečně vybavit zdravotnickou službu spojovacím materiálem, aby nebyla výhradně odkázána na spojení týlu;
- operační skupinu zdravotnické služby etablovat na velitelském stanovišti a tak zabezpečit její větší informovanost a operativnost při řešení otázek zdravotnického zabezpečení, hlavně pak v průběhu vedení operace;
- pokud jde o vševojskové velitele, více než dosud věnovat se vážné otázkám zdravotnického zabezpečení operace;
- k řešení otázky zdravotnické péče zapojit každého bojovníka tak, aby se tato péče stala v určitém rozsahu zvládnutou povinností každého bojovníka.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku plukovníka Karla Pernici ve VM čís. 3/1958:
„Průlom vševojskové armády na dvou i více směrech“

Plukovník Josef Tvaroška

Autor ve svém článku, i když jen velmi stručně rozvádí několik nových zajímavých myšlenek, které ve svém souhrnu znamenají provádění průlomu vševojskovou armádou na dvou a více směrech. Je nesporné, že tendence zahajovat průlom vševojskovou armádou na několika směrech mají svůj původ v obavě před soustředěnými údery zbraněmi hromadného ničení na

kupená vojska a bojovou techniku na poměrně malém a slabě ženižně vybudovaném prostoru a ve snaze donutit nepřitele používat zbraní hromadného ničení rozptýlené a tím i dosahovat menších účinků. První snaha vyhnout se soustředěným úderům nepřátelských zbraní hromadného ničení ve výchozím položení k útoku vedla k myšlence zahajovat útočné operace a boj ne-

jen po zaujetí výchozího položení, ale i po vyvedení úderného uskupení z chodu. Zasažování úderného uskupení vševojskové armády z chodu sice zmenšuje nebezpečí úderů zbraněmi hromadného ničení, ale jen časově, ne však prostorově. Aby toto nebezpečí bylo sníženo i prostorově, což je úplně správné, projevuje se ve vojenském umění vyšší stupeň zahajování útoku z chodu na několika směrech. Tato myšlenka zasluhuje plné pozornosti nejen vojenských teoretiků, ale i praktiků, a to zejména těch, kteří při jejím uskutečňování budou vojskům velet.

Tyto nové úvahy potvrzují jen to, že zavedení atomových a jiných zbraní hromadného ničení má vliv na myšlení vojáků a že se hledají nové formy vedení boje a operace, které mají snížit jejich účinky.

Při čtení článku plukovníka Pernici upoutalo mou pozornost několik jeho úvah, nad kterými jsem přemýšlel a nakonec přišel k jiným závěrům. Rozhodl jsem se proto vyhovět přání autorovu, poukázat na ně a požádat jej, popřípadě i jiné čtenáře o bližší vysvětlení nebo zaujetí jejich stanoviska k uvedeným problémům.

Jde o tyto vývody autorovy:

- další výhodou úderu na několika směrech je vyloučení nutnosti vést zdoluhavé boje na obklíčení a zničení obklíčených uskupení nepřítele;
- průlom na několika směrech vyžaduje však i větší a důkladnější přípravu útočné operace;
- větší spotřeba (rozumí se zbraní hromadného ničení) bude částečně uhrazena doposud plánovanými údery na odrazení protiztečí a protiúderů a na ničení větších obklíčených uskupení nepřítele;
- průlom na několika směrech ztěžuje nepříteli použití klasického dělostřelectva, nutí ho k decentralisaci a k tříštění úderů.

Jsem toho názoru, že údery na několika směrech nevyloučí boje na obklíčení a zničení obklíčených uskupení nepřítele, nýbrž naopak, že se jejich rozsah ještě zvětší. Autor sám uvádí, že se v prostoru mezi dvěma údery armády vzdálených od sebe 10 až 15 km může bránit až jedna nepřátelská divise, a bude-li armáda provádět větší počet úderů, např. čtyři, z nichž každý hodnotou jedné divise, bude v prostoru mezi údery asi jedno bojové skupení nepřítele. V rámci armády to může být (jak uvádí příloha 3 k uvedenému článku) až pět bojových uskupení nepřítele, tj. hodnota jedné divise.

Myslím, že tato bojová skupení nepřítele, která v obou případech předsta-

vují nejméně jednu nepřátelskou divisi, nemohou být ponechána v týlu útočících vojsk a že musí být zlikvidována.

Mají-li být tato ztýlá bojová skupení zlikvidována, musí být pro jejich ničení vyčleněny nejen prostředky, ale i síly. Nesouhlasím tedy s autorem, že jejich zničení bude provedeno údery zbraní hromadného ničení, dělostřelectvem a letectvem. Přijmout takovýto závěr by ve větším měřítku znamenalo provádět ničení sil a prostředků obránce nynějšími prostředky, tedy i zbraněmi hromadného ničení, a nemusely by se vést útočné operace. Domnívám se proto, že útočící vojska, ať již jsou v úderném uskupení vševojskové armády o několika divisích anebo v úderném uskupení jedné divise, musí ponechat určité síly a prostředky podle síly nepřátelského bojového uskupení na jeho deblokování a ničení. Jinak by jejich boky a pak týly byly vystaveny stálému ohrožení. Tím se ovšem jejich úderná síla bude zákonitě snižovat. V této skutečnosti nelze proto spatřovat výhodu, jak autor uvádí, nýbrž naopak, snižování úderné síly prvního sledu je velká nevýhoda.

Jesliže tyto zbylé síly nepřítele mezi útočícími vojsky nezničí první sledy, měly by být jejich likvidaci pověřeny jednotky z druhého sledu nebo ze zálohy armády. Toto řešení by však bylo neúčelné, protože druhý sled je určen především k rozvíjení operace v hloubce nepřátelské obrany nebo ke střetným bojům nebo k sražením s přicházejícími operačními zálohami nepřítele. Kromě toho vševojsková armáda v nynějším složení musí velmi ekonomicky využívat divisi druhého sledu a zejména při úderech na několika směrech, neboť jich nebude mít nikdy nadbytek, nýbrž jen tolik, kolik ke splnění uložených cílů dané operace bude bezpodmínečně potřebovat.

Pokud jde o druhou úvahu autorovu, že totiž průlom na několika směrech vyžaduje i větší a důkladnější přípravu útočné operace, chci uvést toto:

Smyslem celého našeho snažení je požadavek,

- aby se boje a operace v budoucnu přímovaly v kratší době;
- aby formy a způsoby boje a operace a z toho plynoucí manévry vojsk a prostředky byly co nejjednodušší a snadno proveditelné;
- aby velitel a štáby pracovali ekonomičtěji a více času poskytovali vojskům.

Autor však dochází k názoru, že si průlom na několika směrech vyžádá větší a důkladnější přípravu. Chceme-li něco provádět důkladněji, musíme tomu věnovat buď více času nebo to provádět s lepší organizací práce. Věnovat více času by ne-

bylo účelné, a proto musíme hledat druhou cestu. Domnívám se, že v tom případě je ji možno v současné době nalézt v tom, že příprava a plánování útočné operace nemusi být centralisovány na stupni armády, nýbrž že může být dána větší možnost rozhodování velitelům svazků. To ovšem na druhé straně vyžaduje, aby divise již ve své organické struktuře byly vybaveny takovými prostředky, které jim umožní plnit úkoly zejména na samostatném směru, jak to autor navrhuje ve variantě 3. To znamená vybavit divise i atomovým dělostřelectvem. To ovšem podmiňuje další požadavek, aby totiž ve štábu divise byli kvalitně připravení důstojníci pro plánování a maximální využití těchto mohutných prostředků, které by již nebyly centrálně soustředěny v rukou velitele armády. Dát tyto mohutné prostředky k dispozici velitelům divisí a vytvářet tak podmínky pro útok na směrech ještě více než dosud vyvolává nutnost, aby velitelé divisí byli na výši i operačně. Zejména po zahájení boje dostanou se velitelé divisí často do situací, kdy se musí i bez usměrnění velitelem armády samostatně a iniciativně rozhodovat v duchu zámyslu velitele armády, a proto musí být připraveni provést zhodnocení situace z celkového operačního hlediska. K tomu cíli je třeba usměrnit i jejich další výchovu a výcvik.

Dále uvádí autor ve svém článku, že požadovaný větší počet zbraní hromadného ničení při útoku na několika směrech bude uhrazen doposud plánovanými údery na odrazení protiztečí a protiúderů, ke kterým podle autora při této formě průlomu pravděpodobně nedojde. Přijmout takovýto závěr by nebylo správné. Obránce bude mít rovněž k dispozici zbraně hromadného ničení, a jestliže se mu nepodařilo dovést ke zhroucení připravovaný útok protivníka, určitě použije těchto zbraní k tomu, aby si vytvořil výhodné podmínky k provedení

prudkých protiztečí nebo protiúderů. Přijmout takový závěr by znamenalo stavět obránce do úplné pasivity a útočníkovi na druhé straně připisovat všechny výhody, které mu mají přinést údery na směrech. Jsem toho názoru, že se v souvislosti s protiztečemi a protiúderem, které zbraně hromadného ničení ještě více umožňují, jeví údery po směrech nevýhodnými, protože (nejlépe to vyniká při variantě 3) divise je budou muset odrážet ze začátku samy a je nebezpečí, že obránce bude je ničit po částech. Nelze proto tvrdit, že větší počet požadovaných zbraní hromadného ničení bude snížen o ty prostředky, které doposud plánujeme na odrazení protiztečí nebo protiúderů. Faktem je, že údery po směrech zvyšují požadavek na použité množství zbraní hromadného ničení, a proto mohou být prováděny jen za předpokladu, že bude dostatek zbraní hromadného ničení.

Poslední otázka, nad kterou jsem se zastavil, je jednostranné nazírání autorovo na decentralisaci a tříštění úderů klasickým dělostřelectvem nepřítele při našem útoku po směrech. Nelze nevidět, že útočník musí rovněž své dělostřelectvo decentralisovat, jak to konečně autor sám dále navrhuje. Není tedy možno v této nevýhodě obránce vidět při úderu na směrech žádnou výhodu pro útočníka, který je nucen provázet totéž.

To, co jsem uvedl, neznamená, že se stavím zásadně proti průlomu vševojskovou armádou na dvou i více směrech. Chci jen upozornit autora a čtenáře Vojenské mysli, abychom při řešení nových forem boje a operace, které musíme hledat vzhledem k zavedení ničivých prostředků, nehledali jen subjektivní výhody, nýbrž abychom skutečně objektivně posuzovali a nebáli se poukázat i na nevýhody, které v současné době existují a které je nutno v dalším vojenskovědeckém bádání eliminovat.